

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Příčiny a počátky americké občanské války

Aleš Kotva

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Příčiny a počátky americké občanské války

Aleš Kotva

Vedoucí práce:

PhDr. Roman Kodet, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil pouze uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2019

.....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Romanovi Kodetovi, Ph.D. za cenné rady, konstruktivní připomínky a trpělivost při odborném vedení mé práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Vývoj USA v první polovině 19. století.....	5
2. Hospodářské kořeny konfliktu	12
2.1. Ekonomika rané republiky	12
2.2. Vznik politických stran v kontextu hospodářského soupeření.....	15
2.3. Ekonomika Velkých jezer	24
3. Politické příčiny konfliktu	28
3.1. Politická krize 50. let.....	28
3.2. Abolicionismus	32
3.3. Krvavý Kansas a John Brown	40
3.4. Zrod a vzestup Republikánské strany	46
4. Počátky Americké občanské války.....	54
4.1. Prezidentské volby roku 1860.....	54
4.2. Konfederované státy americké.....	56
4.3. Fort Sumter.....	62
Závěr	64
Bibliografie	68
Resumé.....	70

Úvod

Americká občanská válka byla nepochybně důležitou kapitolou amerických dějin. Po jejím konci došlo k zásadním změnám na americkém kontinentě, které umožnily Spojeným státům nabýt postu velmoci. V průběhu 19. století se vyskytla celá řada událostí, které můžeme považovat za určitý precedent velmocenského vývoje. Ranná americká republika zažila před vypuknutím války důležitý vývoj, který však nakonec vyústil v občanský konflikt. Od konce války za nezávislost (1783) do počátku občanské války (1861), došlo k přijetí jednadvaceti nových států, které výrazně posunuly myšlení domácí politické scény a staly se předmětem kalkulací politických stran. Další vliv na vývoj předválečného napětí měla rostoucí industrializace a urbanizace severních států, která se střetávala s otrokářským systémem přežívajícím hlavně ve státech jižních. Výrazným prvkem byl i zrod amerického abolicionismu, který se opíral o myšlenky rasové rovnoprávnosti a humanity a kladl si za cíl definitivní zrušení otrokářské instituce. Problémem pak byla neschopnost jihoamerické intelektuální špičky, ale i veřejného mínění se s abolicionistickým myšlenkovým směrem identifikovat. Těmito, ale i ostatními faktory pak byly výrazně ovlivňovány programy politických stran, jmenovitě Demokratické strany, Strany Whigů a Republikánské strany, jejichž soupeření bezpochybně přispělo k začátku konfliktu.

Cílem bakalářské práce je analyzovat příčiny občanské války. Autor se pokusil objasnit souvislosti mezi politickými, společenskými a ekonomickými problémy. Jedním z autorových cílů bylo pokusit se objasnit, zdali za konfliktem opravdu stála jen existence otroctví, či zdali byl komplikovaný politický vývoj způsobem i jinými faktory. Z tohoto důvodu autor věnoval pozornost otázkám hospodářským, ale i kulturním. Největší důraz pak kladl na vývoj politické scény. Analytickému rozboru událostí odpovídá i tematické členění kapitol.

Práce je rozdělena do čtyř odlišných částí, které jsou pro lepší orientaci až na menší odchylky seřazeny chronologicky. První kapitola je věnována obecnému vývoji Spojených států amerických v první polovině 19. století, přičemž autor se zde rozhodl nijak výrazně nemapovat vnitřní politiku. Jedinou výjimku v této oblasti tvoří vysvětlení Missourského kompromisu. Jinak je primární náplní kapitoly přiblížit americkou expanzi na západ, respektive objasnit za jakých zahraničně politických podmínek byly připojeny nové státy do Unie. Logicky se kapitola nejvíce věnuje konfliktům s Mexikem, na jehož

úkor Spojené státy získaly nové územní zisky, jež jim dovolily osídlit západní oblasti. V druhé kapitole jsou vylíčeny rozdíly v ekonomickém vývoji severních a jižních států. Je zde popsána odlišnost mezi rodícím se průmyslem severních států a rostoucí produkcí bavlny ve státech jižních, zohledněny jsou i odlišné přírodní podmínky a vliv evropské imigrace. Zvláštní pozornost je věnována hospodářskému vývoji okolo Mississippiho toku, který vedl ke sjednocení ekonomických zájmů podnikatelského sektoru z různých koutů Spojených států. Mapován byl i vliv ekonomických strategií na formování politických stran. Začala se hroutit Jeffersonova panamerická Republikánská strana, kterou nahradila nová politická uskupení a to Jacksonova Demokratická strana a Clayova Strana Whigů. Každá strana pak hájila jinou ekonomickou koncepci a kladla si za cíl jiné politické kroky, což vedlo k prvnímu, leč ne tolik výraznému rozdělení americké politické scény na dva různé póly. V potaz je pak bráno i soupeření mezi whigy a demokraty, které v souvislosti s rostoucí ekonomickou silou oblasti Velkých jezer začalo ve 40. letech rozdělovat členy politických stran na pomyslné zastánce severních a jižních zájmů. Autor se zde snažil nalézt ekonomické kořeny politického soupeření a pochopit, proč otrokářské státy nebyly schopné přijmout industrializační proud po vzoru států severních. Kapitola se mimo jiné dotýká i hospodářského poměru sil před začátkem války. Následující třetí kapitola sleduje vývoj politických událostí v poslední dekádě před vypuknutím války. V různých částech se individuálně věnuje problematice politické krize v 50. letech, abolicionismu, Krvavému Kansasu a Republikánské straně. Nastihuje události vedoucí přímo ke konfliktu, přičemž důraz klade hlavně na nové politické uspořádání a ideologické směry abolicionismu. K samotné otázce abolicionismu kapitola přistupuje ze všech stran, věnuje se jeho zrodu, rozšíření, radikálnímu i umírněnému proudu, ale také jeho vlivu na kulturu, politiku a současně i na jižanské veřejné mínění. Důležitou částí je popis Republikánské strany a jejího vývoje. Autor se snažil zodpovědět si otázku, proč se zrovna Republikánská strana dostala do popředí a jak se jí podařilo získat podporu obyvatelstva, když v tomto ohledu spousta předchozích stran selhala (Strana Whigů, Strana svobodné půdy, Liberální strana, Americká strana). Důležitým kláním mezi demokraty a republikány se staly prezidentské volby v roce 1860, přičemž touto událostí začíná kapitola poslední. Ta již pojednává o začátcích občanské války, spočívajících ve volbě Abrahama Lincolna americkým prezidentem, formování se Konfederovaných států amerických a s nimi souvisejícím útokem na Fort Sumter. Autor se snažil primárně najít rozdíly mezi politickou strukturou Konfederovaných států a států Unie, pozornost však byla věnována i samotné otázce secese a snahám o mírové řešení situace.

Bakalářská práce byla zpracována na základě odborné literatury v českém i anglickém jazyce, použity byly i některé zdroje populárně naučné. Autor volil literaturu podle jednotlivého obsahu každé kapitoly, přičemž pro každou část byla klíčová jiná publikace. K samotné tematice občanské války totiž existuje celá řada prací, málokterá však komplexně pojímá samotné příčiny války. V této oblasti jako vzor posloužila autorovi práce českého historika Josefa Opatrného *Válka severu proti jihu*, která se ukázala být nepostradatelnou pomůckou k první kapitole práce a k získávání dílčích informací k jednotlivým částem práce. Významově přínosná byla i publikace britského spisovatele Alana Farmera, který se ve své knize *United States Civil War: causes, course and effects 1840–1877* leč stručně, přesto souhrnně věnuje příčinám války ve všech souvislostech. Farmerovo dílo autorovi posloužilo jako inspirace k vytvoření struktury a současně i vhodného postupu při psaní.

Pro ekonomické kořeny konfliktu byla nejpřínosnějším dílem dosti rozsáhlá kniha *Clash of Extremes: the Economic Origins of the Civil War* od Marca Egnala, která komplexně pokrývá hospodářský vývoj Spojených států od uzavření Missourského kompromisu v roce 1821 až do konce války v roce 1865. Autor vycházel především z Egnalových poznatků o tvoření se politických stran, přínosná byla i analýza měnící se americké ekonomiky a rostoucích rozdílů napříč celými Spojenými státy. Dílčí byla v rámci života politických stran i práce amerického historika Michaela Holta *The Political Crisis of the 1850's*, která se věnuje kontroverzím amerického politického systému od roku 1843 až do roku 1860, přičemž celá problematika je vylíčena dosti detailně, místy až vyčerpávajícím způsobem, bohužel kniha nebere v potaz důležité souvislosti. Výraznou pozornost nevěnuje ani tak zásadnímu problému, jakým byl abolicionismus.

Za velmi zajímavou publikaci autor považuje *What Caused the Civil War? Reflections on the South and Southern History* od virginského historika Edwarda Ayerse, který na celou kauzu nahlíží očima amerického jihu a svou publikační činností se jí věnuje celý život. Ayers se ve svém výzkumu například soustředí i na alternativní realitu, která by vyvstala, pokud by konflikt byl vyřešen mírovou cestou. Primárně však zdůrazňuje rozdíly mezi severem a jihem, přičemž šikovně odkazuje na státní práva zaručená americkým politickým systémem. Poskytl autorovi mnohé úvahy o zrodu „jižního nacionalismu“, který dle Ayerse stál za znemožnění mírového řešení složitého politického vývoje ve Spojených státech. Přínosnou prací byl také sborník amerických historiků editorovaný Gaborem Borittem *Why the Civil War Came?*, jež nabízí celé spektrum studií sledujících různé příčiny války.

Pro kapitolu popisující počátky americké války byla klíčová kniha *Apostles of Disunion. Southern Secession Commissioners and the Causes of the Civil War* amerického spisovatele Charlese Dewa, jednoho z prvotřídních odborníků na dějiny Konfederovaných států amerických. Za vrcholového odborníka na americkou občanskou válku je pak považován Kenneth Milton Stamp, z jehož publikační činnosti autor využil dílo *And The War Came. The North and the Secession Crisis 1860–1861*, která práci poskytla velmi cenné detaily k americké secesi. Vzhledem k rozsahu práce se však již jednalo pouze o zdroj sekundární.

K doplnění informací autor sáhl i po populárně naučných zdrojích, jmenovitě je třeba zmínit *Divoký západ. Průkopnická doba Ameriky* od německého autora Thomase Jeiera, ke které se však autor staví velmi kriticky. Posloužila mu jako prostředek k uchopení obecného vývoje Spojených států amerických v první polovině 19. století, z faktického hlediska ale obsahuje řadu nesrovnalostí a po vizuální stránce působí velmi nepřehledně. Mnohem lépe se autor staví k dílu českého historika Ivana Brože *Hvězdy proti hvězdám, americká občanská válka*, která obsahuje přínosné hospodářské statistiky a řadu doplňujících faktů. Přínosná byla i různorodá paleta odborných článků, z nichž některé tvořily klíčovou roli, co se zisku informací týče.

1. Vývoj USA v první polovině 19. století

V první polovině 19. století Spojené státy americké zaznamenaly první z důležitých etap svého vývoje k vytvoření světové mocnosti. Jako u každého státu, bylo třeba i v případě Spojených států teritoriální expanze a demografického potenciálu. Pařížským mírem z roku 1783, který ukončil americkou válku za nezávislost, získaly Spojené státy území sahající od Atlantického oceánu k řece Mississippi a spojující jižní část oblasti Velkých jezer s jižní hranicí státu Georgia. Území rané republiky tak v konečném výsledku činilo zaokrouhleně 2 150 000 kilometrů čtverečných. První krok k rozšíření území směrem na západ přišel v roce 1803, když byla Američanům nabídnuta koupě francouzské Louisiany. Francouzská Louisiana zahrnovala půdu od delty řeky Mississippi, opisující její tok až k severozápadní hranici dnešní Montany, končící na východní straně Skalnatých hor, činící v konečné ploše 3 100 000 kilometrů čtverečných.¹ Prvního konzula francouzské republiky, Napoleona Bonaparta, k tomuto kroku vedla porevoluční situace v Evropě. Obzvláště Napoleonův vzestup a přípravy na vyhlášení prvního císařství, nedovolily Francii tuto dalekou oblast spravovat a stala se pro ně břemenem. Konečné rozhodnutí Francie učinila po povstání otroků na karibském ostrově Saint-Domingue, které se nacházelo příliš daleko od zájmů první republiky a které nedokázala potlačit.

Roku 1803 se tak Bonaparte rozhodl západní polokouli opustit. Americký velvyslanec v Paříži, Robert Livingstone, tak obdržel nabídku. Francie nabízela Spojeným státům prodej celé Louisiany za částku 11 200 000 dolarů. Dne 2. května téhož roku byla mezi Livingstonem, americkým emisarem Jamesem Monroem a francouzským ministrem financí Francois Barbé-Marboisem podepsána smlouva o koupi.² Zisk Louisiany se stal největším mezinárodním úspěchem prezidenta Thomase Jeffersona, současně však s koupí vznikly i nové problémy. Spojené státy se staly sousedem španělských kolonií, které kdysi společně s Francií na základě dříve podepsaných mírových smluv hranice Louisiany několikrát upravily. Nově koupené území nemělo na mapách pevně ukotvené obrysy. Spornou se stala hlavně oblast západní Floridy, kterou Španělské království považovalo za své koloniální panství. Španělské flotily kontrolovaly zdejší pobřeží i přístavy, což brzdilo vnitřní americký obchod, který se v jižních státech

¹ FRYMER, Paul, *Building an American Empire. Territorial Expansion in the Antebellum Era*. In: UC Irvine Law Review 913, 2011, s. 920.

² OPATRŇÝ, Josef, *Válka severu proti jihu*, Praha 2017, s. 29–30.

Unie opíral hlavně o námořní přepravu. Současně bylo území obydlováno americkými osadníky ze sousední Georgie, kteří toužili po připojení oblasti západní Floridy k Unii. Když v roce 1810 požádali Američané ze západní Floridy o vstup do Unie, byli bez otálení přijati.³ Zbytek Floridy však zůstal ve španělských rukách. Napoleonské války však opět sehrály svou roli. Španělsko se v jejich průběhu nemohlo plně soustředit na udržení svého koloniálního panství a tak konečnou otázku sporných hranic rozřešila smlouva Adams-Onís. Dokument byl podepsán 22. února 1819 ve Washingtonu americkým ministrem zahraničí Johnem Quincy Adamsem a španělským diplomatem Louísem de Onísem. Španělé odstoupili Floridu Američanům a vzdali se svých nároků na Oregon. Na druhou stranu si Španělsko ve vlastnictví ponechalo Texas, přičemž řeka Sabine River se stala novou hranicí mezi Spojenými státy a Španělskem.⁴ Přírůstek Floridy rozšířil území Spojených států o dalších 150 tisíc kilometrů čtverečných.⁵

Koupě Louisiany také Američanům otevřela cestu na západ. Americká vláda přirozeně toužila po co nejrychlejším připojení západních oblastí do Unie. Thomas Jefferson tak začal připravovat expedici, která si kladla za cíl prozkoumat nové území podél toku řeky Missouri, vytyčit oblasti nejvhodnější k osídlení a také najít vodní spojnici s Tichým oceánem. Expedicí byli pověřeni Meriwether Lewis, kapitán americké armády, a jeho zástupce William Clark. Lewisova a Clarkova expedice začala 14. května 1804, přičemž Lewis i Clark si během své mise vedli deníky, ve kterých popsali nově poznanou faunu, flóru, ale i podnební podmínky, či zvyky původního indiánského obyvatelstva. V listopadu roku 1805 expedice splnila svůj cíl a po vyčerpávající cestě spatřila Tichý oceán. Když se v srpnu následujícího roku objevitelé vrátili do St. Louis, vzbudili obrovskou senzaci. Západ byl zmapován a díky Lewisovým a Clarkovým deníkům si mohli američtí osadníci vytyčit nové cíle vystěhovaleckých výprav. Hnacím motivem nových osadníků se stala vidina bohatství spočívající v lovu zvěře a zpracování kožešin, která souvisela s rozvojem evropské kloboučnické módy. V první polovině 19. století se ve sféře mezinárodního obchodu hojně rozšířila poptávka po bobří kožešině, jejíž plst' byla nejvhodnější surovinou pro výrobu textilních oděvů. Pro Spojené státy se tak na světovém trhu vyskytla obrovská potenciální šance, které hodlaly využít. V roce 1808 byla za účelem získávání a prodeje kožešiny založena německým imigrantem,

³ OPATRŇY, s. 31.

⁴ BROOKS, Philip Coolidge, CALLEJA, Felix, *Pichardo's Treatise and the Adams-Onís Treaty*. In: *The Hispanic American Historical Review* 15, 1935, s. 94–99.

⁵ FRYMER, s. 920.

Johannem Jacobem Astorem, Americká kožešinová společnost (*American Fur Company*). Šlo o společnost postavenou na lovu bobrů na indiánském území a následném vývozu bobřích kožešin do průmyslových oblastí. Šlo o bohaté odvětví, které brzy učinilo z Astora jednoho z nejbohatších mužů Spojených států. Trh s bobří kůží zažil neuvěřitelnou hospodářskou konjunkturu. Vedle Astorovy společnosti vznikla později také Missourská kožešinová společnost (*Missouri Fur Company*), založená za stejným účelem, ale i například Kožešinová společnost Skalnatých hor (*Rocky Mountain Fur Company*) a mnoho dalších.⁶

Expanze na západ pokračovala pozoruhodným tempem, neboť byla podporována samotnou vládou Spojených států, která usdlíkům poskytovala daňové úlevy a dopomáhala jim k zabírání malých území. V roce 1806 prezident Jefferson vydal ustanovení, podle kterého měl každý muž mezi osmnácti a pětatřiceti lety právo získat část louisianského území o velikosti 160 akrů. Podmínkou bylo, že se na území musel usadit a starat se o něj minimálně po dobu sedmi let.⁷ Jakmile počet obyvatel nového teritoria, na které území bylo rozděleno, dosáhl 50 000, mohl požádat o vstup do Unie.⁸ Tím se rozšiřovaly hranice Spojených států amerických, jejichž Unie byla postupně rozšířena o státy Indiana (1816), Mississippi (1817), Illinois (1818) a Alabama (1819).⁹ Problém nastal, když v roce 1818 požádala o vstup do Unie oblast budoucího státu Missouri. Missouri totiž bylo otrokářským regionem, což v senátu vyvolalo spory mezi zástupci průmyslově rostoucího severu a otrokářského jihu. Každý stát americké unie byl na půdě senátu zastupován dvěma svými představiteli a to bez ohledu na to, kolika obyvateli disponoval. Přijetím státu Missouri by tak zástupci otrokářských států získali v senátu většinu, což mohlo představitele severních států nepříjemně ohrozit. Jih měl proti nim totiž obrovskou výhodu. Vždy hlasoval jako jeden politický celek, díky čemuž nemohlo dojít ke schválení žádného zákona, který by jižní státy mohl znevýhodnit. Poněvadž mezi zástupci severních států nikdy žádná podobná jednota nepanovala, mohla pro jejich zájmy být převaha jižních delegátů ohrožující.¹⁰

9. prosince 1819 Missouri požádalo o vstup do Unie podruhé. Na půdě Kongresu se začalo diskutovat o udělení oprávnění k vypsání missourské ústavy, proti čemuž vystoupil newyorský senátor John W. Taylor. Celou otázku později posuzoval senát,

⁶ JEIER, Thomas, *Divoký západ. Průkopnická doba Ameriky*, Praha 2015 s. 46–57.

⁷ FRYMER, s. 938.

⁸ FARMER, Alan, *United States Civil War. Causes, course and effects 1840–1871*, London 2018, s. 33.

⁹ EGNAL, Marc, *Clash of Extremes. The Economic Origins of the Civil War*, New York 2009, s. 61.

¹⁰ OPATRNÝ, s. 32–34.

který se shodou okolností zabýval přijetím státu Maine, jehož žádost předběžně schválil již 3. ledna 1820. Začalo se proto pracovat na kompromisu. Tyler přišel s návrhem na přijetí svobodného státu Maine do Unie. Tím, že byl stát Maine neotrokářský, bylo by umožněno i přijetí státu Missouri. Aby se však napjatá situace v senátu mezi zástupci severních a jižních států neopakovala, bylo třeba vyřešit otázku šíření otroctví. 3. února 1820 přišel illinoiský senátor Jesse Burgess Thomas s návrhem pozměňovacího zákona, který by zakázal šíření otroctví ve státech nacházejících se za 36° a 30' severní šířky. 17. února podpořilo přijetí změny zákona třicet čtyři senátorů, proti se vyslovalo deset. 19. února byl nový návrh Taylorova a Burgessova programu předán zpět do sněmovny reprezentantů, která ho 20. března schválila.¹¹ Dokument dostal název Missourýský kompromis a mimo jiné definoval nově i přijímání dalších států do Unie. To mělo probíhat v kompromisním harmonickém duchu, čili po přijetí každého otrokářského státu musel být následně přijat stát neotrokářský a obráceně – čistě z principu zachování senátní rovnováhy.

Americké osidlování nových zemí, vytváření nových obchodních a průmyslových center, zakreslování nových amerických hranic a zavádění různorodých hierarchií vedlo k nevyhnutelné konfrontaci s cizími populacemi.¹² Příkladem může být Texas, kde se američtí osadníci rozhodli posilovat svůj vliv v roce 1821, kdy Mexiko získalo samostatnost nad Španělskem. Ještě za španělské koloniální vlády do oblasti Texasu zavítal Moses Austin společně se svým synem Stephenem. Texaská půda byla vhodná pro založení bavlněných plantáží a právě proto bylo cílem Austinů vybudování osad podél toků řek Colorado a Brazos. Až v roce 1825 došlo k dohodě s mexickou vládou, která Stephenovi Austinovi dovolila založit v Texasu několik osad. Austin zde poté zřídil první otrokářské plantáže a začal na ně z území Spojených států importovat otroky, čímž však docházelo k porušení mexických zákonů, které otrokářství zakazovaly. Rostly tak rozpory mezi mexickou a americkou částí Texasu, přičemž Američané chtěli nad Mexičany získat navrch a začali uvažovat nad připojením Texasu do Unie.

Počet amerických přistěhovalců v Texasu stále rostl a v roce 1826 dokonce proběhl první pokus o vyhlášení nezávislosti na Mexiku. Mexický diktátor Antonio López de Santa Anna chápal americké počínání jako hrozbu a rozhodl se v oblasti Texasu vliv otrokářské menšiny oslabit. V roce 1831 vydal soubor nařízení ve prospěch hispánské menšiny. Texas museli opustit všichni, kteří sem přišli mimo stanovené kvóty, a současně

¹¹ *Missouri Compromise*. In: *The William and Mary Quarterly* 10, 1901, s. 5–24.

¹² FRYMER, s. 914–915.

byly uvaleny sankce na držitele otroků. Američané však nové vyhlášky ignorovali a tak Santa Anna přistoupil k prosazování svých nařízení násilím. Výsledkem byl rok 1835, když Texasané zareagovali vyhlášením nezávislosti na Mexiku. Vznikla tak Texaská republika, se kterou vzápětí Mexičané vstoupili do válečného stavu.¹³

Santa Anna pověřil útokem proti Texasanům generála Martína Perfecta de Cose, který ještě v říjnu 1835 obsadil pevnost San Antonio de Bexar. Pro Texasany bylo velmi obtížné klást mexické armádě odpor, neboť ještě neměli stálou ba ani vycvičenou armádu.¹⁴ Situace se chopil Samuel Houston, kentucký hraničář, který do Texasu přesídlil již v roce 1832.¹⁵ Tomu se podařilo zformovat dobrovolnické oddíly, které 5. prosince 1835 San Antonio získaly zpět do svých rukou. Symbolem texaské revoluce se pak stala bývalá misie předělaná v pevnost jménem Alamo, kterou počátkem roku 1836 střežilo 182 mužů pod velením podplukovníka Williama Baretta Trávise. Byla to právě pevnost Alamo, na kterou táhla mexická vojska pod velením samotného Santa Anny. 23. února se mexické síly nacházely pouhých osm mil před pevností a 24. února začalo být Alamo ostřelováno. Vzhledem k tomu, že se Travis odmítl vzdát, vzali Mexičané po několika dnech ostřelování pevnost přímým útokem a 6. března padla do jejich rukou. Všichni Texasané byli pobiti a nad pevností byla vyvěšena mexická vlajka. Porážka texaských sil v bitvě o Alamo vzbudila touhu po odplatě a texaské řady se rozšířily o stovky dobrovolníků, jejichž řady doplnili Houstonovi rangeři, hraniční jednotky zocelené bojem proti indiánům. Pod Houstonovým velením uštědřily texaské oddíly 21. dubna 1836 mexickému diktátorovi drtivou porážku u San Jacinta. Texas si uhájil samostatnost a následně byl v mezinárodní sféře uznán Francií, Británií, ale i Spojenými státy. Podmínkou bylo, že se nesměl připojit k Unii. Zde se prosadila hlavně politika Velké Británie sledující čistě své domovské zájmy, neboť v Texaské republice viděla nového potenciálního obchodního partnera.¹⁶

Ve 40. letech se po evropském vzoru ve Spojených státech rozšířilo hnutí Mladá Amerika prosazující myšlenku celokontinentální federace hájící ji civilizačním posláním a osudem. Účelem federace bylo všechny Američany sjednotit pod stejným zákonodárstvím, jazykem, ale i kulturní a politickou tradicí. Své přívržence si myšlenka federace našla po celém kontinentě a Texas tak opět začal uvažovat o vstupu do Unie.

¹³ OPATRNÝ, s. 39–41.

¹⁴ JEIER, s. 30.

¹⁵ OPATRNÝ, s. 40.

¹⁶ JEIER, s. 31.

Roku 1844 se stal novým prezidentem Spojených států James Knox Polk, který byl zastáncem připojení Texasu do Unie a žádosti Texasanů vyhověl. V prosinci 1845 se Texas stal 28. státem Unie. To znamenalo další válku s Mexikem, které to přirozeně považovalo za porušení mírové dohody a za hrozbu svých zájmů.¹⁷

Rozbuškou války se stala pohraniční potyčka amerických a mexických hlídek u řeky Nueces na jaře roku 1846. Válka měla pro Mexiko velmi rychlý a nešťastný průběh. Začala operacemi generálů Thomase Johna Wooda a Zacharyho Taylora v provinciích Chihuahua, Coahuila a Nueva León, odkud jejich jednotky rychle a s marným odporem Mexičanů postupovaly stále hlouběji do mexického vnitrozemí. Krátká válka skončila v roce 1847, když se virginský generál Winfield Scott probojoval až k Veracruz, jehož hradby vzápětí zdolal a město obsadil. Americké jednotky získaly důležitý opěrný bod, odkud jim již téměř nic nebránilo v pochodu na Mexiko City. Mexická vláda byla donucena ke kapitulaci a boje byly ukončeny. V únoru 1848 byla podepsána mírová smlouva v Guadalupe Hidalgo, která zkrátila mexické území o dvě pětiny území ve prospěch Spojených států.¹⁸ Američané nabyli území o rozloze 1 316 000 kilometrů čtverečných ležící hlavně za západě severoamerického kontinentu. Šlo o místa, která již dlouho předtím byla cílem osadníků a kde v následujících letech vzniknou státy Kalifornie, Utah, Arizona, Colorado a Nové Mexiko.¹⁹

Tím se otevřely dveře myšlence spojení celého severoamerického kontinentu od Atlantického až k Tichému oceánu pod jeden národ. Klíčovou se pro expanzi na západ stala oblast budoucí Kalifornie. Američané byli ochotni dlouhou a nebezpečnou cestu na západ riskovat především kvůli nalezištím zlata, které krátce po podepsání mírové smlouvy s Mexikem rozpoutaly v kalifornské pánvi zlatou horečku. Startovním signálem se stalo objevení zlata na půdě Johanna Augusta Suttera v roce 1848. Sutter se snažil objev zatajit, avšak jeho snaha přišla vniveč. Sutter první kalifornské zlato objevil 20. ledna 1848, přičemž již 12. května o nález informoval veškerý americký tisk. Prezident Polk zvěsti o nálezích zlata podpořil, čímž začala éra hromadného vystěhovalectví na západ. Jen v prvních třech letech do Kalifornie dorazilo asi 200 000 mužů, přičemž zpráva o bohatství se rozšířila i za hranice Spojených států a mimo Američanů samotných sem směřovali i Britové, Portugalci, Australané, ale i Rusové či Číňané. Počet obyvatel San

¹⁷ OPATRŇÝ, s. 42.

¹⁸ Tamtéž, s. 43–44.

¹⁹ FRYMER, s. 920.

Francisca se během let 1848–1850 rozrostl z necelého tisíce na padesát tisíc.²⁰ Se zlatou horečkou však na západ přišel i zločin. Násilnosti mezi prostými obyvateli, napadání veřejných činitelů, nelegální machinace s pozemky, ale i utváření lokálních milic a drobné války mezi kopáči byly na denním pořádku. Prezident Zachary Tylor chtěl násilnostem na západě zabránit co nejdříve a ještě v roce 1849 Kaliforně samotné vyzval k připojení do Unie. 6. května 1849 začali zástupci kalifornského obyvatelstva sestavovat první články ústavy a na podzim se již diskutovalo o přijetí. Opět se nabízela dobou zkomplikovaná otázka šíření otroctví a rovnováhy v senátu. Kalifornie měla do Unie vstoupit jako svobodný stát, proti čemuž se ohradili jižanští politici, přičemž zde poprvé byla vyslovena otázka rozdělení Unie, čímž se práce bude zabývat v dalších částech.²¹ A tak zatímco se na západě začaly rýsovat první státoprávní normy, na východě se začal rýsovat nevyhnutelný konflikt, který měl být vyústěním dlouhotrvajícího napětí mezi názorově odlišnými politiky a jejich zájmy. Tedy především mezi zástupci amerického jihu a severu.

²⁰ JEIER, s. 92–97.

²¹ OPATRŇÝ, s. 46–48.

2. Hospodářské kořeny konfliktu

2.1. Ekonomika rané republiky

Původní anglické kolonie v Americe si žily v druhé polovině 18. století na pro svou dobu nejlepší dostupné úrovni.²² Bylo pevně psaným a zákonem daným pravidlem, že zboží z amerických kolonií mohly čerpat jen Britské ostrovy a jen Britské ostrovy měly právo s americkými koloniemi obchodovat. V amerických koloniích tak vznikl pod britskou vládou trh spojený s tabákem, železem, bavlnou, čokoládou, mýdlem atd., který však měl povolení obchodovat pouze s trhem domácím. Obchodníci si byli jisti, že to pro ně je výhodné – obchod s koloniemi byl pro Británii klíčový a suroviny ze zámoří zde nikdy nepřišly nazmar. Z tohoto obchodu prosperovaly i kolonie samotné. Začaly se seznamovat s výhodami zámořského obchodu, což vedlo k vyprofilování se silné obchodní vrstvy. Obchodníci se začali výrazně podílet na reprezentaci kolonií.²³ Zastupovali své, ale současně i celoamerické zájmy na polo-mezinárodní obchodní scéně. Myšlen je samozřejmě obchod s jinými britskými koloniemi a primárně s mateřskými Britskými ostrovy.

Právě obchodníci se tak stali ještě před americkou revolucí hlavním hybatelem ekonomického života. Paradoxní je, že nešlo pouze o obchodníky tak, jak jsou pravděpodobně v naší mentalitě vnímáni, čili o bohaté rodilé kolonisty, kteří profitovali především skrze své lodě, ale i o obchodníky, kteří se podíleli primárně jen na vnitroamerické scéně. Například bostonský obchodník a pašerák Thomas Hancock prokázal mezi lety 1724–1764, že když se člověk dokáže orientovat ve variabilním zámořském trhu, může lodní obchod být velmi výnosný. Ale jakmile kolonie získaly v roce 1783 nezávislost, důležitost těchto obchodníků výrazně klesla. Zboží určeného k exportu najednou byl nadbytek, nebyl žádný potenciální, ba ani vhodný obchodní partner a americká měna byla slabá. Rané Spojené státy se musely více stáhnout do sebe a pomyslné ekonomické žezlo převzali obchodníci využívající ke své prosperitě domácí trh.²⁴

²² WHAPLES, Robert, *Where Is The Consensus Among American Economic Historians? The Results of a Survey on Forty Propositions*. In: *The Journal of Economic History* 55, 1995, s. 144.

²³ EAST, Robert, *The Business Entrepreneur in a Changing Colonial Economy 1763–1795*. In: *The Journal of Economic History* 6, 1946, s. 16–21.

²⁴ Tamtéž, s. 21–23.

Jejich prvotní orientace se opírala o agrikulturní hospodářství. Severní část Spojených států začala v této době poprvé pracovat s poptávkou Američanů a již se nemusela přizpůsobovat britskému trhu. Úspěch severních států se před začátkem hromadné industrializace soustředil především na vyspělý systém venkovských produktů a manufakturní výroby. Prvními komoditami, které začaly severní státu distribuovat mezi své unionistické sousedy, byly pálenky, mouka, rum, či svíčky z vorvaního tuku. Počátky industrializace lze spatřit u států ležících při březích Atlantického oceánu, neboť jejich hospodářství bylo zase založeno na výrobě lodí, potřeb pro rybolov a lodních komponent k čemuž bylo zapotřebí účelových mechanických zařízení. Význam vnitřního trhu zdůraznil například německý přistěhovalec Henry William Stiegel, který vystavěl v Pensylvánii síť manufaktur orientující se na sklářský a železářský průmysl, která její záhy učinila jedním z nejváženějších pensylvánských obchodníků.²⁵ Majitelé manufaktur, mlýnů, loděnic a hokynáři se tak stali v prvním desetiletí po Pařížském míru novou obchodní vrstvou rané republiky. Doplnovali je i bývalí vládcí ekonomického života původních Třinácti kolonií, čili námořníci a pašeráci. Společně vtiskli vznikající americké ekonomice novou tvář. Centry jejich života se začaly stávat obchodní komory vznikající ve všech větších městech, které do jisté míry ignorovaly politické události a začaly se soustředit jen na zdokonalování vnitřního trhu. V kavárnách a hostincích v jejich okolí začaly na stěnách viset oznámení s aktuálními cenami na trhu, začaly vycházet první podnikatelské noviny a mezi lety 1781–1784 byly ve třech severoamerických metropolích vybudovány první velké bankovní společnosti. Massachusettská banka (*Massachusetts Bank*), Banka státu New York (*Bank of New York*) a Severoamerická banka (*Bank of North America*) ve Filadelfii.²⁶ Příjem státem uvolněných subsidií umožnil vystavit mezi centry spojnice v podobě silnic, čímž byl urychlen pohyb zboží a zlepšena komunikace mezi podnikateli.²⁷

Zajímavým specifikem rané republiky byla skutečnost, že taková obrovská změna vedoucí k modernizaci hospodářství proběhla pouze v severních státech Unie. Jižní státy se od svých severních sousedů v mnohém lišily. Tato skutečnost byla způsobena otrokářským modelem, který zde byl zaveden již v rané fázi kolonizace, dále to bylo kvůli společenské hierarchii, která na otrokářském modelu vznikla. Vysoce postavení úředníci a podnikatelé na americkém jihu se snažili napodobit život britských šlechtických rodin

²⁵ EAST, s. 17–23.

²⁶ Tamtéž, s. 27.

²⁷ FRYMER, s. 935.

a po jejich vzoru přebírali jakousi obdobu feudálního systému. Panství nahradily plantáže, šlechtu otrokáři a poddané otroci. V otrokářských státech vznikla privilegovaná vrstva podnikatelů již od začátku lišících se od svých severních kolegů.²⁸ Následkem tohoto životního stylu byla zaostalost nad svými severními sousedy. Hlavní položkou, kterou jižní státy po konci války za nezávislost produkovaly, byl tabák, avšak tabákový průmysl drasticky vyčerpával půdu. To v kombinaci se zvyšující se mezinárodní poptávkou po konkurenčním kubánském tabáku, nevýnosnosti rýžových polí a klesající cenou otroků zapříčinilo ekonomickou stagnaci. Většina severních států z tohoto důvodu (a jednak z důvodu nevhodných klimatických podmínek) již za dob britské správy začala likvidovat otrokářský systém. Pro jih by však přikročení k podobnému kroku znamenalo hospodářskou krizi. Poslední oblastí, která mohla skomírající plantážní ekonomiku zachránit, byla oblast bavlněného průmyslu, ve které došlo ke konci 18. století k důležité změně. Ve Velké Británii začínala průmyslová revoluce, která do továren přinesla stroje na tkaní bavlněných oděvů, čímž přirozeně stoupl zájem o bavlníky. Když roku 1793 americký vynálezce Eli Whitney zhotovil první odzrňovací stroj padesátkrát urychlující proces oddělování semen od vláken, chopil se tonoucí se jih záchranného kruhu.²⁹

Americký jih se začal hospodářsky vázat na světovou, především na britskou poptávku po bavlně. Britští továrníci měli na výběr ze dvou možností. Z bavlny indické a z bavlny americké. Problémem bylo, že dovoz indické bavlny se kvůli vzdálenosti neustále zdražoval. Současně stále více britských továrníků považovalo americkou bavlnu za kvalitnější, z čehož je patrné, že hlavním dodavatelem bavlny do Británie se v první polovině 19. století velmi rychle stal americký jih. V některých pracích se můžeme setkat se slovním spojením, že jih zažil „bavlněnou horečku“. Například rok před vynalezením vyzrňovacího stroje, produkovaly Spojené státy ročně 6000 žoků bavlny. Rok po jeho vynalezení to již bylo 10 000 žoků,³⁰ v 30. letech se výroba dostala na 2 milióny žoků ročně.³¹ Nejrapidnější růst produkce bavlny jih zažil v roce 1859, čili těsně pár let před vypuknutím války, kdy produkoval na 4 309 642 žoků za rok. Překotně se rozrostl plantážní průmysl a s ním související otrokářský systém. Vývoz bavlny se navýšil z 22 % celkové hodnoty celoamerického vývozu (1810) na 57 % (1860).³²

²⁸ AYERS, Edward, *What Caused the Civil War. Reflections on the South and Southern History*, New York 2005, s. 53.

²⁹ OPATRŇÝ, s. 27–28.

³⁰ BROŽ, Ivan, *Hvězdy proti hvězdám. Americká občanská válka 1861–1865*, Praha 2009, s. 13.

³¹ FARMER, s. 17.

³² BROŽ, s. 14.

Současně se i navzdory zákazu dovozu otroků (1807) zvýšil počet zotročených lidí tmavé pleti z 500 000 (1790) na 4 milióny (1860). V navyšování počtu otroků hrály roli i „plemenářské“ stanice ve Virginii, které sloužily k jejich rozmnožování, ale také právě zrušení kontinentálního obchodu s otroky, což vedlo k rozvoji vnitrostátního systému otrokářských tržnic, na kterých se Američané ze severu zbavovali svých nepotřebných domácích služebníků.³³ Zatímco se totiž otrokářský systém přesouval stále více a více na jih, na severu přežil jen v podobě černošských sluhů, kteří se bez nároků na mzdu starali o domácnosti v honosných sídlech svých pánů. Počátkem 19. století ale i toto otrokářské odvětví zažilo rapidní recesi.³⁴ Kupce pro své již déle nepotřebné služebníky většinou severní bohatěji našli mezi otrokáři, kteří do Spojených států emigrovali v roce 1803 v souvislosti s povstáním otroků na Saint-Domingue a s ním související koupí Louisiany, jejíž jižní části jim umožnily se vrátit zpět do plantážního stereotypu.³⁵ A tak zatímco v roce 1790 se na jihu Spojených států amerických nacházelo z celkového počtu zotročených 21 % všech otroků, v roce 1860 již jejich podíl činil 59 %.³⁶

Sběr bavlny a otroci vykonávající tuto namáhavou práci se staly prioritou pro jižní státy, respektive pro budoucí Konfederované státy americké. Jmenovitě se tento kulturní, ekonomický, společenský, ale z kontextu budoucího soupeření i politický model stal alfou a omegou států Georgia, Jižní Karolína, Severní Karolína, Virginie, Tennessee a v průběhu první poloviny 19. století připojených států Mississippi, Florida, Alabama, Louisiana, Texas a Arkansas. Otrokářství přijaly a následně se Konfederaci připojily i státy Maryland a Kentucky, avšak ty se velmi krátce v rané fázi konfliktu odklonily.³⁷

2.2. Vznik politických stran v kontextu hospodářského soupeření

Narušení otrokářského systému, který v podstatě resuscitoval ekonomický život amerického jihu, by mohlo ohrozit i jeho život politický. Přesto se na počátku 19. století ani zdaleka nedostávaly otrokářské státy do sporu se svými severními sousedy, jako tomu bylo o půl století později. Rozdíly rané republiky panovaly hlavně v otázce přistěhovalectví. Pobřežní státy, či severoamerické metropole se stávaly cílem

³³ FREEHLIN, William, *The Divided South. Democracy's Limitation and the Causes of the Peculiarly North American Civil War*. In: BORITT, Gabor (ed.), *Why the Civil War Came*, New York 1996, s. 131.

³⁴ Tamtéž, s. 130.

³⁵ OPATRŇÝ, s. 29.

³⁶ FREEHLIN, s. 131.

³⁷ DEW, Charles, *Apostles of Disunion. Southern Secession Commissioners and the Causes of the Civil War*, Charlottesville 2016, s. 5.

evropských imigrantů, kteří se jako levná pracovní síla začali uplatňovat ve vznikajícím manufakturním kapitalistickém systému. Společně s přírodním bohatstvím tvořila dělnická imigrační třída pevný základ severoamerické ekonomiky, stejně jako bavlna tvořila základní pilíř ekonomiky jižní. Tím, že se však sever zbavil otrockého systému již v počáteční fázi budování americké ekonomiky, začal na něj postupem doby pohlížet jako na antitezi pokroku. Pokud ale z hlediska životních podmínek otroků vyjmemme brutalitu a nehumánní zacházení, neměla dělnická třída k postavení jižanského otroka zpočátku daleko.³⁸ Dělníci stejně jako otroci nepracovali jen v neděli, obě dvě skupiny žily v hygienicky nepříliš zaopatřených podmínkách a zatímco jedna skupina byla podřadná svým pánům, druhá byla závislá na svých zaměstnavatelích. Jak zaměstnavatelé, tak otrokáři rozhodovali o ošacení, dostatku potravy, dovolené i odměnách pro své zaměstnance, potažmo otroky.³⁹ S rozvíjející se ekonomikou, ale rostla i životní úroveň, což do počátku 50. let zúžilo v severních státech rozdíl mezi dělnickou a střední třídou. Jižní státy na druhou stranu neměly potřebu až do začátku občanské války svou ekonomickou strategii měnit. Sever si v této oblasti počínal daleko dynamičtěji, což bylo způsobeno „dobytím“ Mississippského toku, jehož hospodářský potenciál dokázaly severní státy plně využít.⁴⁰

Řeka Mississippi je nejdelší řekou Severní Ameriky, která protéká od Mexického zálivu severně až k Velkým jezerům, západně ke Skalnatým horám a východně k Apalačskému pohoří. Jde o obrovský tok obepínaný úrodnou půdou spojující svými vodami území téměř poloviny Spojených států. Pro Američany bylo téměř nezbytné po rané fázi expanze na západ plně využít potenciál, který mohutný mississippijský tok nabízel. Cesta k pokoření řeky začala v říjnu roku 1811, kdy byla na tok Mississippi spuštěna parní loď *New Orleans* vyrobená Ohijskou říční společností (*Ohio Steam Navigation Company*), za jejímž založením stál prastrýc prezidenta Theodora Roosevelta, Nicholas Roosevelt.⁴¹ New Orleans vykonala první historickou plavbu z Pittsburghu do Crescent City a ukončila svou cestu ve stejnojmenném městě, kde byla naplněna zbožím a poté se vydala na cestu zpáteční. Poněvadž se do této doby veškeré zboží po řece Mississippi převáželo na malých člunech, či obchodních veslicích, šlo o obrovský krok vpřed. Přeprava na menších lodích byla pomalá, drahá a náročná, přeprava na parních

³⁸ WHAPLES, s. 141.

³⁹ FARMER, s. 28.

⁴⁰ AYERS, s. 53–56

⁴¹ JEIER, s. 71–72.

lodích byla bezpečnější, rychlejší, umožňovala dopravovat více zboží a nebyla tolik vyčerpávající. Lodní obchod umožnil doslova hospodářské dobytí celé řeky. V roce 1818 se na řece Mississippi pohybovalo 30 parních lodí, v roce 1830 jich již bylo 150 a v roce 1850 již přes 600.⁴²

Zdolání řeky Mississippi vedlo k populačnímu růstu a k migraci obchodních vrstev do severních oblastí, povětšinou právě z na otrokářské tradici postaveného jihu. Příkladem může posloužit stát Illinois, jehož ústava byla napsána politiky z 58 % pocházejícími z jižních států. Vznikla i obchodní linka, která dovážela bavlnu z jižních plantáží do severních manufaktur. Jen tento samotný trh s bavlnou mezi severem a jihem ročně vytvářel výdělek 20 miliónů dolarů. Severní obchodníci se začali na jižní státy dívat sympaticky. Jejich obchodní zájmy se odrážely v politickém životě a jižanské národní otázky se staly i středem jejich zájmů. Jejich hlasy pak vedly k volbám jižanských politiků do Sněmovny reprezentantů Spojených států amerických a v pozdějším důsledku i ke zrodu nové Republikánské strany.⁴³ Neshody vznikaly především v nižších a středních vrstvách.

Společně s dobytím řeky Mississippi a s expanzí do bývalé francouzské Louisiany se totiž na povrch dostala palčivá otázka narůstající jižanské zaostalosti. Státy vznikající okolo severozápadního mississippského toku obývali bohatí statkáři, továrníci a obchodníci. Námezdní síla evropského původu se rychle přizpůsobila zavedenému systému a sama začala bohatnout. V továrnách se rozšiřovalo užívání strojů, sílil vývoj rybářských stanic, v lesích přibývaly dřevorubecké pily, zvyšoval se počet uhelných dolů, ale také vznikla poptávka po sóje luštinaté, pšenici a kukuřici. Rostl počet obyvatel, snižovalo se procento chudé a nemajetné vrstvy, lepšila se kvalita dopravní infrastruktury a ustálil se bankovní systém. S tím souvisel rozvoj agrárního a manufakturního průmyslu, obchodních sítí, výstava nových metropolí a pokles životních nákladů. Vznikly obchodní řetězce specializující svůj sortiment na železářské výrobky, řemeslnické potřeby, potřeby pro kutily, ale také se objevila spousta nových obchodů se zlevněným zbožím, maloobchody, tržnice či samoobsluhy. V severních státech z tohoto důvodu akceleroval proces industrializace a urbanizace.⁴⁴

Pokud jde o jižní státy, tak bavlněný průmysl sice zachránil jeho ekonomiku, ale stále nešlo o odvětví, které by bylo zrovna šetrné, co se zatížení půdy týče. Již kolem roku

⁴² EGNAL, s. 22–23.

⁴³ Tamtéž, s. 25.

⁴⁴ AYERS, s. 52.

1820 byla půda států Maryland, Virginie a obou Karolín opět vyčerpána. Otrokáři museli své plantáže posouvat do nových oblastí, přičemž bohatou a vhodnou půdu našli ve státech Tennessee, Kentucky a dalších nově osidlovaných jihozápadních krajích. Osidlování probíhalo pomalu, hlavně kvůli neatraktivitě a nemožnosti uplatnit se v otrokářském systému ze strany evropských přistěhovalců. S vizí vytvoření plantážních impérií je v emigraci nahrazovali lidé ze středních tříd, kterým byl kapitalistický model severozápadních sousedů cizí. Krom bohatých otrokářských rodin se na jihozápad tedy dostávali i lidé, kteří zde zřizovali jen drobné farmy, u kterých stálo malé narychlo z okolních lesů sbité přístřeší, které obývali bosí usedlíci v potrhaných šatech. Přesto ve svém skromném živobytí našli místo pro jednoho, či dva otroky.⁴⁵

Na pozadí pokroku se tak vyprofilovaly dvě pro každou civilizaci běžné společenské vrstvy a to chudí a bohatí. A na základě životního stylu a požadavků těchto vrstev začaly vznikat i první politické koalice. Chudší obyvatelstvo našlo zastání ve straně, jež později dostane označení Demokratická strana, bohatší vrstvy reprezentované obchodníky a podnikateli pak sami hájily své zájmy skrze tzv. Stranu Whigů. Složení americké společnosti však nebylo geografickou dichotomií. Chudé a bohaté vrstvy existovaly na jihu i na severu. V otrokářských státech byl počet chudší vrstvy silnější a zdejší drobní farmáři se nepodíleli na bavlněném trhu, zatímco severští farmáři byli přímo součástí vyvíjejícího se průmyslu a chudou vrstvu zde představovala primárně dělnická třída.⁴⁶ Nelze tak v pravém smyslu mluvit o společenské dichotomii, ale o první vážnější společenské diferenciaci již ano.

Prvním úkazem této krize byl Missourský kompromis, který jasně ukázal rozdíly v odlišném vývoji. Movití farmáři okolo horního toku řeky Mississippi měli jiné zájmy, než továrníci ve městech, ti se zase rozcházeli ze zájmy obchodníků na pobřeží, kteří zase nerozuměli investicím vrchních představitelů obchodních komor. Společenské problémy ustupovaly do pozadí, či byly úplně stírány a nahrazeny otázkou konkurence a kapitalistické politiky, která rozdělovala zájmy zástupců jednotlivých severních států. Na jihu na druhou stranu společenské problémy převažovaly, ale po ekonomické stránce všechny státy sjednocovalo otroctví. Ať už šlo o chudého zemědělce osidlujícího novou půdu pouze s jedním otrokem, či o plantážního reka s vlastními plemenářskými stanicemi. Otázka otroctví je pojila a sjednocovala jejich zájmy. Missourský kompromis byl důkazem monolitického jihu a nesouladů mezi severními státy a současně tak prvním

⁴⁵ EGNAL, s. 27–30.

⁴⁶ WHAPLES, s. 140.

politickým upozorněním na disharmonii mezi státy Unie.⁴⁷ Váhání amerických politiků a debaty okolo připojení státu Missouri zalarmovaly otrokářské státy a vytvořily vzájemně související otázky, které je přivedly do nejistoty. Bylo poukazováno na plný rozsah negativního vlivu otroctví ve všech souvislostech – kritika směřovala na devastaci plantážní půdy a tím dopředu zničené kapacity nového území, poukazovalo se na odlišné politické manévry a zpochybňován byl i morální rozměr otroctví.⁴⁸

Krise se projevila i na politické scéně. Missourská krize zapříčinila slábnutí Republikánské strany, seskupené okolo bývalého prezidenta Thomase Jeffersona. Byla pohřbena její základní politická teorie spočívající v myšlence sloučení všech politických stran a skupin do homogenního státního orgánu sloužícího celonárodním zájmům. Toto politické hnutí, založené ještě za prezidentování George Washingtona, se začalo rozpadat.⁴⁹ Filozofie Republikánské strany byla postavena na liberalismu, nestranila lidem odlišného společenského postavení, či zaměření, což byly myšlenky nekompatibilní s nově vzniklým společensko-ekonomickým systémem, který rozdílů v sociálních třídách a potřebu podnikatelských záměrů vyzdvihl na povrch. Republikánská strana se rozštěpila mezi dvě skupiny hájící naprosto odlišné zájmy. Dobu, kdy se tyto skupiny přetvářely do dvou soupeřících politických stran, tedy na Stranu Whigů (*Whig Party*) a Demokratickou stranu (*Democratic Party*), lze vymezit roky 1821–1828.⁵⁰

Ze začátku se po uzavření Missourského kompromisu začalo v Republikánské straně mluvit pouze o menší krizi. Politici, kteří vycházeli z Jeffersonovy myšlenky liberalismu, se začali označovat jako Staří Republikáni. Většina Starých Republikánů pocházela z jihu, byla v kontaktu s chudými vrstvami a otroctvím a toužila tak po větší svobodě unijních států, která by zaručila na Unii nezávislou celní a vývozní politiku.⁵¹ Staří Republikáni chápali koncepci americké Unie jako federaci emancipovaných států utvořených a vedených podle svých vlastních zákonů a vnitřního řádu. Čili pokud by se severní státy rozhodly zakázat otroctví v nově vznikajících státech, jakou měly jižní státy jistotu, že se brzy se nezačne hlasovat o změně ekonomické strategie i ve státech otrokářských? Jejich prvotní obavy nebyly sice zcela reálné, ale měly racionální

⁴⁷ BROWN, Richard, *The Missouri Crisis, Slavery, and the Politics of Jacksonianism*. In: *The South Atlantic Quarterly* 65, 1966, s. 55–57.

⁴⁸ HOLT, Michael, *The Political Crisis of the 1850's*, New York 1978, s. 19.

⁴⁹ BROWN, s. 57.

⁵⁰ FARMER, s. 33–37.

⁵¹ BROWN, s. 57–64.

opodstatnění.⁵² Opozici jim logicky tvořili tzv. Noví republikáni sledující obchodní zájmy bohatých vrstev.⁵³ Politickými jestřáby této doby se stali kentucký senátor Henry Clay, generál Andrew Jackson, ministr zahraničí John Quincy Adams a newyorský senátor Martin van Buren.⁵⁴

Počátkem 20. let přišel Henry Clay s ekonomickým programem známým jednoduše jako Americký systém (*American System*). Tento systém počítal s ochrannými cly, zlepšením domácího manufakturního průmyslu a zřízením jednotné národní banky. Clay vycházel z nové mississippským trhem vytvořené reality – chtěl v hospodářské dimenzi spojit obchodníky, bohaté farmáře, továrníky a otrokáře do jedné skupiny. Severní státy měly nahradit vývoz bavlny do Británie a výrobky ze severních továren zase měly nalézt svou největší klientskou základnu mezi spoluobčany na jihu. Pevnou základnu podporovatelů našel Clay mezi bohatými státy Nové Anglie, jmenovitě především v Massachusetts, Connecticutu a Rhode Islandu. Podporován byl i státem New York a triumfoval i ve čtyřech otrokářských státech – Delaware, Maryland, Kentucky a Louisianě. Kupci bavlny z New Yorku, Pensylvánie, New Jersey a dalších severních států se stali vývozním konkurentem Britských ostrovů a louisianský cukr směřoval hlavně na pulty novoanglických obchodů. Clay si svou ekonomickou teorií získal velkou řadu příznivců, která mu umožnila v roce 1824 kandidovat na post nového prezidenta. Ve volbách ale skončil až jako čtvrtý. Důvodem jeho porážky bylo neustálé srovnávání jím vytvořeného amerického systému s evropským. Evropský trh považoval za zastaralý, pomalý a stagnující, kdyžto americký za anomální a progresivní.⁵⁵ Od evropského trhu se chtěl co nejvíce distancovat a začal prosazovat zavedení vysokých vývozních cel, popřípadě úplnou eliminaci obchodu s Evropou, čímž by zlikvidoval existenci evropské konkurence. Zde se nesetkal s podporou bohatých plantážníků, kteří naopak z hlediska důležitosti vývozu bavlny do Británie požadovali cla co nejnižší.⁵⁶ Svým neúspěchem ve volbách a ztrátou podpory plantážnické elity Unie se však nenechal odradit. I po konci voleb okolo sebe soustřeďoval obchodní a podnikatelské vrstvy, se kterými začal tepat myšlenku co nejrychlejší industrializace, centralizace vlády a vytvoření obchodního impéria. Clay tímto způsobem vykompenzoval svou neúspěšnou kandidaturu, neboť se

⁵² HOLT, s. 19.

⁵³ EGNAL, s. 42.

⁵⁴ Tamtéž, s. 31.

⁵⁵ Tamtéž, s. 31–36.

⁵⁶ WHAPLES, s. 145–146.

pravidelně setkával s podporovateli své hospodářské koncepce a ještě do konce 20. let 19. století se s jejich pomocí začal politicky angažovat. Tím vznikla Strana Whigů.⁵⁷

V prezidentských volbách zvítězil John Quincy Adams. Šlo o beztvare volby, které poukázaly na roztržitost Jeffersonovy Republikánské strany. Žádný z kandidátů nezískal ve volebních okresech valnou většinu a volební participace činila jen 27 %.⁵⁸ O výsledcích rozhodoval jen relativně malý počet hlasů a tiskem podaná propaganda. Samotná volba Johna Quincyho Adamse vykreslila i neshody mezi Starými Republikány, z nichž část místo Adamse podporovala Andrewa Jacksona, který se též kandidatury zúčastnil. Mezi podporovateli Adamse a Jacksona došlo k neshodám kvůli otázce otroctví, která byla během voleb jen jedním z populistických subjektů volebních programů. Adams byl obviňován z toho, že ještě jako ministr zahraničí podstoupil ve smlouvě Adams-Onís Texas Španělsku, čímž jím připravil o možnost expanze do nových plantážního průmyslu otevřených oblastí. Když se stal prezidentem, začal jižní tisk šířit zprávy o Adamsově podpoře vůči zrušení otroctví. Podklady pro tyto zprávy byly čerpány z oblasti Jižní Karolíny, kde roku 1825 generální prokurátor Ministerstva spravedlnosti, William Wirt, přišel s listinou známou jako Úkon černého námořníka (*Negro Seaman's Act*), ve které se vyhrazoval proti otroctví, které považoval za zločin proti Bohu a přírodě. Téhož roku se v New Jersey objevil návrh na nový dodatek ústavy, který by emancipoval otroky a zařazoval je do běžného života. Paradoxem těchto událostí bylo, že samotný Adams s nimi neměl nic společného, jen se k jeho smůle objevily již během prvního roku jeho úřadu. Pomyslným hřebíkem do rakve bylo, když newyorský novinový plátek Obchodní inzerent (*Commercial Advertiser*) vytiskl článek, ve kterém vyzýval prezidenta k vytvoření nové éry, která by všechny státy spojila dohromady a odstranila z jejich životů veškeré amorální faktory, kterým bylo právě například i otroctví.⁵⁹ Prezident se ocitl na rozcestí. Snažil se vznikající krizi vyřešit balancováním mezi oběma stranami, čímž jen domohl k jejich dotvoření. Došlo tedy k posílení jak Clayova hnutí, tak k vytvoření opozice a to strany Demokratické.

Zakladateli Demokratické strany byli Andrew Jackson a Martin Van Buren. Martin Van Buren pocházel původně z oblasti New Yorku. Byl tedy severním politikem, který však hájil politické principy Starých Republikánů. Stavěl se za chudší vrstvy, slabší jižanské farmáře a současně v podnikatelské sféře názorově odlišnou menšinu otrokářů.

⁵⁷ EGNAL, s. 36–41.

⁵⁸ Tamtéž, s. 42.

⁵⁹ BROWN, s. 65–67.

Začal koncipovat politický blok, který by mohl vytvořit názorově silnou opozici odlišné podnikatelské vrstvě. Staří Republikáni byli po volbách v roce 1824 rozděleni do mnoha táborů, avšak Van Buren je dokázal opět sjednotit a to kolem osoby Andrewa Jacksona.⁶⁰ K vytvoření opozice vůči Adamsovi a Clayově straně nemohl najít lepšího člověka. Andrew Jackson byl pro své vojenské zásluhy v očích prostého lidu nejuznávanějším Američanem od dob George Washingtona. Byl to on, kdo Britům v americko-britské válce mezi lety 1812–1815 uštědřil u New Orleans osudovou porážku, přičemž vítězství dosáhl pouze za pomoci domobrany, dobrovolníků, či nevyzvočených rekrutů. Andrew Jackson byl původně sice sám bohatým plantážníkem, který na své usedlosti v Tennessee vlastnil nad 150 otroků, ale skrze válečné výpravy a bitevní vřavy strávil s prostými lidmi více času, než kterýkoliv jiný politik své doby. Rozuměl jejich problémům a byl v jejich očích vnímán jako symbol „naděje na lepší časy“. Více než vzezření válečného hrdiny mu na popularitě přidávala právě ekonomická ideologie Nových Republikánů, která prosperitu a každodenní životy prostého obyvatelstva nebrala v potaz.⁶¹ Schizmatem doby bylo privilegium ekonomických elit znatelné v otázce dluhů. Když prostý farmář nedokázal splácet své dluhy, byl mu odňat veškerý majetek a ocitl se na pokraji chudoby. Když své dluhy nedokázal v řádné splatnosti uhradit bankéř, či podnikatel, byl suspendován jinými druhy plateb, či vypovězen po dobu své platební neschopnosti z obchodní platformy. Specifickou vrstvou také byli veteráni Jacksonových bitev, kteří svého generála podporovali i v politické rovině.⁶² Kdo jiný by tak mohl zmírnit ekonomický tlak podnikatelů a buržoasní nespravedlnost, než člověk, který přeci na bojišti hájil životy prostých občanů?

Leč sám Jackson byl jedním z kandidátů prezidentských voleb již v roce 1824, sám se jako velký politik nevnímal. Ke změně názoru jej právě přivedl až Van Buren, který přišel s myšlenkou kombinace obrazu válečného hrdiny s ideologií Starých Republikánů. Do roku 1827 se Jackson Burenovým díkem stal vůdcem starorepublikánské strany, které se podle něj začalo přezdívat Jacksonova strana (*Jackson Party*). Roku 1829 se na Van Burenovo naléhání zúčastnil dalšího prezidentského klání, ve kterém tentokrát zvítězil. V jižních a západních státech získal Jackson v průměru přes 60 % hlasů. Co se týče bohatých států Nové Anglie, největší podporu měl ve státech

⁶⁰ BROWN, s. 56.

⁶¹ EGNAL, s. 35–37.

⁶² HOLT, s. 18–19.

Maine a New Hampshire.⁶³ Přičemž Van Buren samotný mu svým vlivem získal podporu volitelů ve státech New York, Virginia, Severní Karolína, Georgia, Kentucky a Tennessee.⁶⁴

Politické akce a rétorika prezidenta Jacksona vyzvala nepřimo whigy k posílení své pozice a vyzdvihla do popředí snahu o rovnoprávnost všech států v ekonomické rovině. Dva nejdůležitější kroky jeho politiky spočívaly ve vetování poskytnutí federálních prostředků na výstavbu silnice spojující Maysville a Lexington a vetování návrhu Kongresu na znovuzaložení Americké Banky.⁶⁵ To vedlo k rozšíření Strany Whigů a k upevnění její jednoty. Whigové začali pronikat do federální byrokracie a sjednocovat se v Kongresu do jednotné politické skupiny. Strana, která vznikla, jako kolekce Jacksonových oponentů se za jeho úřadu změnila v plnohodnotné politické hnutí bojující proti jeho úřednímu despotismu. Vznikl dvojpólový politický systém hrající důležitou roli až do vytvoření Republikánské strany v roce 1854.⁶⁶ Whigy podporovalo 86 % obyvatel majících vlastnictví minimálně v hodně 200 000 dolarů, 90 % těch, jejichž majetek dosahoval hodnoty 500 000 dolarů a 80 % všech obchodníků, podnikatelů a hokynářů. Demokraté měli srovnatelné procento voličů mezi řemeslníky, úředníky, dělníky, chudšími farmáři, či maloměšťany. Roli ve výběru strany hrála i etnická a náboženská otázka. Například newyorský řečník irského původu Mike Walsh založil v letech antenatálního vývoje whigů a demokratů tzv. Spartánskou asociaci (*Spartan Association*), sbírku pouličních irských surovců vydělávajících si nočními zápasy v boxerském ringu a etnicky diskriminovaných irských dělníků, jejichž politická orientace byla věrná demokratickým idejím.⁶⁷

Vycházejíc z pozadí tvoření se politických stran, lze za expandujícím americkým trhem vidět modifikaci určitého druhu národní ekonomiky, která kontinuálně vytvořila dva odlišně se politicky i ekonomicky identifikující póly, které se spolu začaly střetávat. Diplomatickým bojištěm byl Kongres a senát, politickým pak nově osidlované oblasti. Whigové se na západ dívali téměř s misionářskou vizí rozšiřování své marketingové revoluce, jejíž šíření za hranice by posílilo mezi-unijní vazby revolucí již exponovaných

⁶³ EGNAL, s. 35–41.

⁶⁴ BROWN, s. 56.

⁶⁵ Tamtéž, s. 70.

⁶⁶ HOLT, s. 23.

⁶⁷ EGNAL, s. 45–50.

států. Demokraté v nových oblastech viděli nabytí nové půdy, rozšíření svého majetku a implicitní zlepšení životní úrovně chudších vrstev.⁶⁸

Jacksonova vláda nepřímými kroky etablovala problematiku rozporů v politické rovině. V jeho osobě byl reprezentován americký patriotismus, samotný Jackson byl zastáncem panamerikanismu a ve své osobě rozvíjel myšlenku celokontinentální federace.⁶⁹ Roku 1831 byla za účelem expanze zřízena továrníkem Hallem Jacksonem Kelleyim Americká společnost pro podporu osidlování oregonského teritoria (*American Society for Encouraging the Settlement of the Oregon Territory*) podporující výpravy do severozápadních zemí. Sám Kelley se již roku 1831 vydal na cestu do Kalifornské zátoky, odkud se za pomoci traperů a pytláků dostal až do Oregonu. Na podzim roku 1834 stanul před obchodní pevností Vancouver, odkud ale byl i se svými společníky vyhnán. On sám se domů již nevrátil, zesláblý nemocí před branami pevnosti zemřel, ale pověsti o úrodných polích severozápadu se skrze jeho druhy dostaly k uším Američanů. Z oblastí dnešních států Washington, Oregon a Idaho se staly nové cílové destinace osadníků. Leč šlo o státy připojené k Unii až po samotné občanské válce, začala druhá vlna expanze na západ a s ní i byla obnovena otázka charakteru nově připojených států, která byla živě diskutována již několikrát.⁷⁰ A to v souvislosti s připojením otrokářského Arkansasu (1836), svobodného Michiganu (1837) a po Jacksonovi otázku zaktivizovalo i připojení Floridy a Texasu v roce 1845.⁷¹

2.3. Ekonomika Velkých jezer

První velký střet od roku 1821 a současně i začátek konce duálního politického systému přišel ve 40. letech v souvislosti s oblastí Velkých jezer, kde se začala rozvíjet vypracovaná přístavní síť s obrovským hospodářským potenciálem. Velká jezera jsou oblastí na severu Spojených států amerických, která svou vodní plochou propojují západní přístavy státu New York s přístavy států Pensylvánie, Ohio, Michigan, Indiana, Illinois, Wisconsin a Minnesota. Obrovská vodní plocha tak spojuje celkem osm států, čímž logicky nabízí možnost vodní komunikace a obchodu. Důležitost oblasti narostla opět až v souvislosti se vznikem nových států. Jako první s jezery (vyjma původních států

⁶⁸ EGNAL, s. 65.

⁶⁹ FRYMER, s. 917.

⁷⁰ JEIER, s. 126–127.

⁷¹ HOLT, s. 40–41.

New York a Pensylvánie) hraničil stát Ohio založený roku 1803, postupně se břehů Velkých Jezer dotkly i vzniklé státy Indiana (1816) a Illinois (1818). Ten pravý potenciál ale vznikl až roku 1837, kdy do Unie vstoupil stát Michigan, rozkládající se na dvou jezerních poloostrovech. Michigan svými pozemními hranicemi sousedil se státy soustředícími se okolo úrodných oblastí horního toku řeky Mississippi. Přes jezera sousedil nejen se státy New York, Pensylvánie, ale také i s kanadským Ontariem. Strategicky umožnil propojení mississippské agrární výroby s manufakturním průmyslem Nové Anglie, ale otevřel i cestu k obchodu s britskými koloniemi v Kanadě. Jako první si ekonomickou sílu oblasti uvědomil ohijský kongresman Joshua Giddings, který začal zřizovat fondy pro podporu výstavby amerických přístavů v oblasti. V roce 1841 výdělek jezerní oblasti již činil 65 miliónů dolarů, v roce 1844 překročil 100 miliónů dolarů za rok. Giddings tvrdil, že prosperita oblasti Velkých jezer se rovná prosperitě celých Spojených států a tudíž je důležité, aby na ní Kongres, ale i senát zaměřily svou pozornost. Sekundoval mu chicagský kongresman John Wentworth, který komparační metodou rozšiřoval Giddingsova tvrzení. Snažil se dokázat, že vnitřní trh je více výdělečný, nežli celý americký zahraniční trh dohromady. Dokázal, že vnitřní komerce v posledních letech vydělala téměř 125 miliónů dolarů, kdyžto výdělek amerického exportu činil necelých 114 miliónů.⁷²

Záhy se v senátu rozšířily mezi politiky požadavky na státní příspěvky, které měly dobré opodstatnění. Avšak zatímco představitelé whigů rozvoj domácí ekonomiky vřele vítali, jižanší zástupci Demokratické strany byli razantně proti. Jednak pro ně nově vzkvétající region znamenal vývozní konkurenci, jednak si byli vědomi toho, že vzniklé vakuum ve státní pokladně by bylo pravděpodobně zaceleno zvýšením celních poplatků. Velmi brzy se z jihu začala ozývat negativní mínění, přičemž nejvíce atmosférou jitril jihokarolínský senátor George McDuffie, zdatný rétorik přirovnávající Giddingsovy a Wentwothovy požadavky k vykořisťování státní poklady. S jeho výrokem se velmi rychle ztotožnila důležitá postava událostí budoucích a to důstojník Jefferson Davis, který se se svými ostře jih hájícími výroky rychle zviditelnil.

V prosinci 1846 k zadostiučinění McDuffieho a Davise byl po schválení v Kongresu návrh na uvolnění subsidií ve prospěch oblastí Velkých jezer vetován demokratickým prezidentem Jamesem Polkem, přičemž jako důvod uvedl, že finance je třeba soustředit na chystanou válku s Mexikem.⁷³ Tím nastala krize v Demokratické

⁷² EGNAL, s. 101–105.

⁷³ HOLT, s. 47–48.

straně, která se (podobně jako za Jacksona a Adamse) rozdělila. Demokraté ze států spadajících do pobřeží Velkých Jezer rozvoj oblasti schvalovali. Vždyť i samotný John Wentworth, nejbližší Giddingsův spolupracovník, byl demokrat. Jenže demokraté z jihu, vzdálení geograficky i ideologicky od Velkých Jezer, vydání subsidií odmítali.⁷⁴

Finanční pomoc ze státní poklady byla zamítnuta, avšak to neznamenalo, že se severní státy vzdaly své vize. Peněžní podpora pro obchod v oblasti Velkých jezer v Nové Anglii rostla, a když se nesečkala s podporou vlády, rozhodla se své cíle realizovat na vlastní náklady. Díky tomu, že ekonomická síla Ohia, Michiganu a Wisconsinu narostla. Byl vybudován průplavový systém, který zvýšil roční exportní a importní zisk – v roce 1847 činil tento zisk sumu 4 500 000 dolarů, následující rok se dostal na neuvěřitelných 20 milionů dolarů. Počet obyvatel Chicaga se od roku 1845 do roku 1850 více než zdvojnásobil a to z 12 000 obyvatel na 30 000.⁷⁵ Došlo k ekonomickému i politickému semknutí severozápadních a severovýchodních oblastí. Díky této spolupráci zažil rozkvět i kolejový dopravní systém, který státy spojil jednotnou kolejovou tratí od New Yorku po Wisconsin a newyorský obchodník, Asa Whitney dokonce začal sprádat plány na výstavbu celokontinentální železnice, která by k severním státům připojila vzdálenou oblast Kalifornie.⁷⁶ Ohio mělo v roce 1845 dohromady 45 milí železnických drah, v roce 1852 mělo více jak 1400 a roku 1860 dosáhlo celkového počtu 2900 mil železnické tratě. Stát Illinois mající v roce 1852 95 milí železniční tratě, dosáhl roku 1860 905 milí kolejí.⁷⁷ Sever získal obrovskou ikonickou převahu. Během několika let se stal centrem strojího, železářského, sklářského, loďařského, ocelářského, textilního i muničního průmyslu. Na jeho území se nacházelo 128 300 průmyslových podniků, dvě třetiny americké železniční sítě a drtivá většina průplavů a obchodních přístavů. V předvečer války měly severní státy nad jižními hospodářskou převahu v poměru 10:1, co se do počtu industriálních podniků týče.⁷⁸ Roku 1850 bylo jen 10 % veškerých manufakturních výrobků jižanského původu a v roce 1860 samotný stát Massachusetts produkoval více řemeslnického zboží, než všechny státy budoucí Konfederace dohromady.⁷⁹ Na severní státy v předválečném roce 1860 připadalo i 70 % veškerého amerického investovaného kapitálu. Hodnota roční průmyslové produkce se mezi lety 1810 až 1850 zvýšila z 96 milionů dolarů na 845

⁷⁴ EGNAL, s. 109–117.

⁷⁵ Tamtéž, s. 105.

⁷⁶ JEIER, s. 152–154.

⁷⁷ EGNAL, s. 106.

⁷⁸ BROŽ, s. 45.

⁷⁹ FARMER, s. 40.

miliónů, zatímco produkce na jihu se za stejnou dobu zvětšila ze 49 na „pouhých“ 168 miliónů ročně.⁸⁰ Severní státy byly i mnohem více urbanizované. V roce 1860 bylo na americkém jihu pouze 20 měst, jejichž počet obyvatel přesahoval 5000 obyvatel. Srovnatelné bylo se severními městy pouze New Orleans se svými 175 000 obyvateli. 26 % populace severních států žilo k roku 1850 ve městech, v jižních státech číslo stěží dosáhlo 10 %.⁸¹

I přes prezidentův zásah se rozvoj v oblasti Velkých jezer stal pro jih velkou politickou, ale i hospodářskou porážkou. Po hospodářském sjednocení severu nastala otázka, zdali se nově Spojené státy budou ekonomicky inspirovat podle severních průmyslníků, či podle jižních otrokářů. Jižním státům začaly docházet limity jejich hospodářského, ale i ekonomického systému a cítily se expanzí severního průmyslu ohroženy. Otroctví začalo být vnímáno jako antitéza pokroku. Jižanům se zdálo, že změna ve smýšlení severu přišla náhle. Přeci jenom sever sám nějaký čas praktikoval otroctví, ba dokonce jej dlouho praktikovala i Británie, jejíž kulturu, návyky a svým způsobem i politický systém Spojené státy převzaly. Jižané byli znepokojeni a obviňují sever z náhlých změn myšlenkového kurzu, semkly se ještě více k sobě a začaly se identifikovat jako odlišný národ s jinou historií, ekonomikou a kulturou. Nové filozofické evropské proudy, hlavně tedy Marxova teorie materialistického světa, jim umožnila vcítit se do role nepochopeného regionu. Po vzoru evropských států jih začal definovat své přírodní hranice, ekonomické zájmy a začal prosazovat své poslání spočívající v přirozené národní existenci.⁸² Právě otázka poslání se stala největším problémem 50. let. Čím více se záležitost otroctví stávala politickým tématem, tím více jižanští politici získávali vliv v Demokratické straně, jež se přeměnila v prostředek bránící právě jejich národní víru spočívající v zachování otroctví. Severní průmyslníci a podnikatelé začali s expanzí na jih, doprovázeni společenským citěním v podobě abolicionismu. Sever se k abolicionistickým reformám stával více a více tolerantní a likvidace otroctví se zase velmi rychle stala vcítěným posláním severu.⁸³

⁸⁰ BROŽ, s. 16.

⁸¹ FARMER, s. 40.

⁸² AYERS, s. 53–56.

⁸³ OPATRNÝ, s. 42.

3. Politické příčiny konfliktu

3.1. Politická krize 50. let

Problémem, který zasadil nejhlubší klín mezi Sever a Jih, nebylo otroctví jako takové, ale otázka, zdali se bude šířit do dalších oblastí. Významným milníkem na cestě k válce se tak stal rok 1849, kdy prezident Polk vyzval Kalifornii k připojení do Unie a ona zase prezidenta požádala, aby se mohla k federaci přidat jako svobodný stát. Zástupci otrokářských států byli proti, naopak zástupci severních států myšlenku svobodného státu vítali. Vesměš šlo o stejný model, jako v případě všech předchozích připojených států, avšak v případě Kalifornie je jiné to, že nyní již šlo skutečně již o geografickou i ekonomickou dichotomii. Polkova vláda rozdělila Demokratickou stranu, což způsobilo, že i severní demokraté se stavěli na odpor vůči dalšímu šíření otroctví.⁸⁴ Již v srpnu roku 1846 pensylvánský demokrat David Wilmot kalkuloval s vítězstvím Američanů v začínající válce s Mexikem a představil návrh, který se po svém autorovi zapsal do historie jako Wilmotova výhrada (*Wilmot Proviso*). Návrh předložený Sněmovně reprezentantů 8. srpna 1846 měl zakázat otroctví v zemích získaných na úkor Mexika. Wilmota k předložení výhrady vedlo několik důvodů. Většina politiků (a to demokratů i whigů) s nelibostí sledovala Polkovu příliš pro-jížanskou politiku (viz. veto návrhů na rozvoj oblasti Velkých jezer), která dle nich mohla ohrozit princip rovnosti mezi státy. Polk v jejich očích také příliš ustupoval Británii, především když s ní roku 1846 uzavřel kompromis rozdělující území budoucího Oregonu. A jednak také Wilmot stejně jako většina severních demokratů věřil, že když zamezí přesouvání černošského obyvatelstva do nových oblastí, nebudou si bělošští farmáři kompenzovat své rasistické výtky politickým angažmá. Sněmovna reprezentantů návrh schválila s poměrem 83 hlasů vůči 64 a poslala jej do senátu, kde jeho schválení jižané zablokovali.⁸⁵

Charakter nových států nebyl probírán jen mezi politiky, ale debaty se zúčastnili i novináři a své postoje zaujímala i společnost. Zrodily se tři celkem rozdílné skupiny. První požadovala, aby se otroctví přestalo šířit do nových částí Ameriky, druhá že všichni občané mají právo v nových teritoriích žít podle podmínek, které vládou v jejich domovských státech a třetí, že o charakteru státu by mělo rozhodovat jeho vlastní obyvatelstvo, nikoliv Kongres. Objevila se i skupina politiků požadující rozšíření

⁸⁴ HOLT, s. 49.

⁸⁵ FARMER, s. 65–66.

Missourského kompromisu směrem na západ. Žádné straně se nepodařilo dosáhnout v Kongresu většiny a došlo k patové situaci.⁸⁶

Kontrastní reakce na *Proviso* rozdělily Spojené státy, několik politiků tak logicky začalo pracovat na kompromisu, který by situaci uklidnil. Dva demokraté ze středozápadu, michiganský senátor Lewis Cass a illinoiský senátor Stephen Arnold Douglas, navrhovali, že otázka charakteru nových území je záležitostí obyvatelstva, nikoliv kongresu a měli by o ní rozhodnout osadníci, politici pak jejich volbu měli respektovat. Politici ze severu věřili, že Kongres je jediný orgán, který může šíření otroctví zastavit a měl by své moci využít. Jižané v čele s jihokarolínským senátorem Johnem Caldwellem Calhounem do popředí zase vyzdvihovali fakt, že otroci jsou osobním majetkem a že každý občan má právo svůj majetek přesouvat, jak chce.⁸⁷ Tím se situace ještě více zkomplikovala. Seveřané dokonce začali považovat za nutný zásah federální vlády proti šíření otrockého „morálního zla“. Nové oblasti se stávaly cílem jak otrokářů, tak svobodných zemědělců, kteří dle severních politiků nemohli žít ve vzájemné koexistenci. Ve skutečnosti je pálila otázka stále se zvyšujícího politického vlivu jižních demokratů. Sám David Wilmot si poznamenal – „*Žárlím na vliv a sílu Jihu. Jih nemá podle ústavy žádné právo držet donekonečna žezlo moci, které jim dovoluje libovolně měnit principy a politiku republiky a ničit je podle potřeby.*“⁸⁸

S jeho myšlenkami se začali ztotožňovat i další severní demokraté, zalarmovaní dominancí otrokářských politiků v Demokratické straně, stejný kurz přijímali i svědomití whigové, neboť s blížícími se prezidentskými volbami došlo k rozkolu i v jejich straně. Whigové totiž na post prezidenta navrhli veterána z mexické války, generála Zacharyho Taylora, mimo jiné bohatého louisianského otrokáře. Cílem jejich kroku bylo získat podporu na jihu, avšak efekt se dostavil v neočekávané variaci – strana ztratila podporu severních whigů.⁸⁹ Velmi rychle tak začala vznikat naprosto nová, čistě severní strana, tzv. Strana svobodné půdy (*The Free Soil Party*). Počátkem roku 1848 se severští politici se stejným přesvědčením odklonili od whigů a demokratů a 9. srpna deklarovali její založení.⁹⁰ Vzápětí strana obdržela podporu 15 % severních volebních okrsků a začala se politicky angažovat.⁹¹ Ještě v rok svého vzniku představila svého vlastního kandidáta do

⁸⁶ OPATRŇY, s. 29–30.

⁸⁷ FARMER, s. 66.

⁸⁸ HOLT, s. 50–51.

⁸⁹ FARMER, s. 67.

⁹⁰ WESLEY, Charles, *The Participation of Negroes in Anti-Slavery Political Parties*. In: *The Journal of Negro History* 29, 1944, s. 52.

⁹¹ EGNAL, s. 93.

prezidentských voleb – již jednou zvoleného demokratického prezidenta Martina Van Burrena. K jeho volbě vedla skutečnost, že leč byl sám demokratem a pokračovatelem Jacksonovy politiky, chápal strach severanů z rostoucí moci jihu.⁹²

Poněvadž tato strana odmítala jakékoliv debaty s jižanskými politiky, velmi rychle se ve Virginii a Severní Karolíně zrodily první myšlenky o odtrhnutí se z Unie.⁹³ Za této situace přišel s návrhem kompromisu již sedmdesátiletý Henry Clay. Kalifornie dle něj měla být přijata jako svobodný stát, na území Nového Mexika a Utahu měla zatím zůstat otázka otroctví nerozřešena.⁹⁴ Jeho návrh byl zamítnut, ale ne úplně smeten. Clayovu myšlenku převzal illinoiský senátor Stephen Douglas a vytvořil z ní pětibodový politický projekt.⁹⁵ Kalifornie měla být připojena do Unie jako svobodný stát, ale poněvadž by se tak stalo podle rozhodnutí obyvatel, mělo stejné právo o rozhodnutí charakteru státu dostat i území Nového Mexika a Utahu. Dále měl být ve federálním okrsku Washington D. C. zakázán trh s otroky (ale ne otroctví jako takové) a mělo být zredukováno území Texasu, který by se za předání svého dluhu (10 miliónů dolarů) z dob své samostatnosti federální vládě vzdal části území Nového Mexika.⁹⁶ Nejdůležitější položkou kompromisu by se stalo zavedení nového zákona o vydávání uprchlých otroků (tzv. *Fugitive Slave Act*), který z pomoci uprchlým otrokům, či neochotě pomáhat při jejich chycení, udělal trestný čin.⁹⁷ Zákon měl například nově dovolovat otrokářům vytvářet speciální ozbrojené sbory mající za cíl na severu hledat uprchlé otroky. Občanům, kteří by těmto sborům odmítli pomoci při práci, hrozila pokuta ve výši 1000 dolarů.⁹⁸ Otroci navíc mohli být vráceni svým majitelům bez možnosti zásahu soudního orgánu.⁹⁹

Vzápětí se v Kongresu začalo debatovat. Kompromis měl řadu příznivců, ale i odpůrců. Jižané logicky vystupovali proti svobodnému statusu Kalifornie, proti lidovému hlasování v Novém Mexiku a Utahu (došlo by k porušení Missourského kompromisu) a velká vlna odporu se zvedla i v souvislosti s plánovým zrušením trhů s otroky v hlavním městě. Severané na druhou stranu kritizovali zbylé body.¹⁰⁰ Jedním z největších Clayových oponentů se stal díky svým odmítavým postojům i John Calhoun, který během

⁹² HOLT, s. 60.

⁹³ EGNAL, s. 92.

⁹⁴ OPATRŇÝ, s. 48.

⁹⁵ EGNAL, s. 93.

⁹⁶ FARMER, s. 70–71.

⁹⁷ HOLT, s. 89.,

⁹⁸ FARMER, s. 74.

⁹⁹ BLIGHT, David, *They Knew What Time It Was. African-American and the coming of the Civil War*. In: BORITT, Gabor (ed.), *Why the Civil War Came*, New York 1996, s. 60.

¹⁰⁰ EGNAL, s. 93.

debat o schválení kompromisu sever obvinil z pokusů o rozložení rovnováhy mezi oběma částmi Spojených států.¹⁰¹ Situaci 9. července 1850 zkomplikovala smrt prezidenta Zacharyho Taylora. Na prezidentský post automaticky nastoupil viceprezident Millard Fillmore, který leč poházel ze severu, choval sympatie k americkému jihu. Více než prezidentův postoj, však situaci zkomplikovala otázka vydávání uprchlých otroků. Kvůli neshodám, které návrh zákona o vydávaných otrocích způsobil, nakonec 31. července 1850 Kongres návrh kompromisu neratifikoval. Konečné rozřešení situace přinesl Stephen Douglas, který navrhl každou část kompromisu podat ke schválení zvlášť, jako samostatný návrh. Tím docílil toho, že jak severní, tak i jižní politici se jednotně postavili za jim vyhovující část kompromisu a postupně došlo ke schválení všech pěti bodů.¹⁰² Politický kompromis roku 1850 byl poslední politickou dohodou mezi oběma americkými bloky. Od schválení kompromisu se atmosféra až do vypuknutí války jen zhoršovala. Demokratická strana, považovaná stále za nástroj Thomase Jeffersona a Andrewa Jacksona, původně hájící zájmy nižších vrstev a drobných obchodníků, se stala politickým prostředkem otrokářů, což její jednání během debat rozhodně prokázalo. Její vedení však spolupracovalo se svými severními obchodními partnery a stalo se tak, že po skončení funkčního období prezidenta Millarda Fillmora (1853) se až do volby Abrahama Lincolna (1860) stávali americkými prezidenty jen demokraté, pocházející ze severu. To politiky s jiným názorovým postojem zatlačilo do defenzivního postavení a vzbudilo v nich pocit bezvýchodnosti. Začali se tak shlukovat k sobě, odbourávat rozdílné společenské i ideologické bariéry a bojovat za práva „svobodného severu“.

Demokratičtí prezidenté tak ve zbylé předválečné dekádě museli čelit novým politickým i společenským okolnostem, které začaly ovlivňovat vnitřní americkou politiku, smýšlení, ale i kulturu. Jmenovitě museli kalkulovat s Republikánskou stranou a abolicionisty. Kulturní úsilí a politické angažmá obou skupin roztránilo missourský politický systém postavený na demokraticko-whigovském dualismu a připravilo půdu pro válku.¹⁰³

¹⁰¹ OPATRŇÝ, s. 48–49.

¹⁰² FARMER, s. 73.

¹⁰³ BROŽ, s. 17–18.

3.2. Abolicionismus

Názorová polarita se rozšířila i na veřejnost. Zatímco whigové oponovali názorům demokratů v politické rovině, tak v rovině společenské začalo vznikat hnutí odmítající jejich razantně hájenou ekonomickou strategii. Již ve 20. a 30. letech 19. století v severní části Spojených států začalo vznikat abolicionistické hnutí požadující úplné zrušení otroctví.¹⁰⁴

Protitrokářská hnutí byla původně vedena jen náboženskými skupinami, především presbyteriány, baptisty a kvakery, kteří již v 18. století kritizovali otroctví za jeho nemorální charakter. Otroctví dle církve podkopávalo biblickou rovnost před Bohem a současně s tím se tedy i protivilo zákonům republiky, které vycházely z rovnosti všech občanů. Likvidace otroctví začala ještě za války o nezávislost, když roku 1777 vznikl stát Vermont a ve své ústavě daroval otrokům svobodu.¹⁰⁵ Roku 1780 vydal stát Pensylvánie ve prospěch otroků první Postnataální zákon (*Post-nati Law*), který do budoucna uděloval občanství všem lidem, kteří se narodili, či se dostali do Spojených států až po vyhlášení nezávislosti a úspěšně prošli procesem „zdomácnění“. Zákon se vztahoval nejen na evropské migranty, ale také na otroky dovezené z afrických břehů. Roku 1799 pensylvánský příklad následoval stát New York a v roce 1804 stát New Jersey.¹⁰⁶ Do roku 1820 tuto státoprávní proceduru přijaly všechny severní americké státy, v jižních otrokářských státech až do prohry v občanské válce k podobnému zákroku nedošlo. Ba naopak. V jižních státech docházelo v průběhu 1. poloviny 19. století ke konstantnímu snižování černošských práv. Již roku 1783 došlo ve státě Maryland k zákazu volebního práva pro všechny Afroameričany, velmi brzy následovaly se stejným zákazem i státy Kentucky a Delaware (1792), Ohio (1803), Louisiana (1812) atd., postupem času přestal na jihu pojem svoboda pro černošské obyvatelstvo existovat. Situace pro ně nebyla příznivá ani v severních státech, kde docházelo k zavádění podobných zákonů, avšak zde se jednalo o věc primárně diskriminační, nežli právně omezující. Například ve státě New York mohl Afroameričan získat volební právo pouze v případě, že ve státě žil minimálně po dobu tří let a vlastnil pozemek v minimální hodnotě 250 dolarů. Newyorčan s bílou barvou pleti podobné podmínky splňovat nemusel.¹⁰⁷ Iluze si nelze dělat ani v odlišném chování prosté společnosti, která byla až

¹⁰⁴ AYERS, s. 115.

¹⁰⁵ FARMER, s. 51.

¹⁰⁶ FREEHLIN, s. 130–132.

¹⁰⁷ WESLEY, s. 35.

na výjimky výlučně rasistická a zacházela s černochoy jako s právně povýšenými věcmi.¹⁰⁸ Jinou stranou mince byla zase skutečnost, že newyorský černochoch se mohl volně pohybovat, uzavírat manželství, nakupovat a pracovat. Ačkoliv jej jeho spoluobčané častovali rasistickými poznámkami, stále šlo o svobodného člověka. Například virginský černochoch procházející se sám po ulici by byl s největší pravděpodobností uvězněn, shledán za uprchlého otroka, a pokud by se toto tvrzení ukázalo jako nepravdivé, velmi rychle by se otrokem stal.¹⁰⁹ Největší svobodu Afroameričanům poskytovaly státy Maine, New Hampshire, Vermont, Rhode Island a Massachusetts, kde byl jejich společenský status právně srovnatelný s bílými obyvateli.¹¹⁰

Otázka otroctví je velmi komplikovaná a často považována za hlavní a dobovými politiky (např. Frederickem Douglassem) dokonce za jedinou příčinu americké občanské války. Šlo o hlubokou ekonomickou a společenskou otázku, která se promítla i do politické a morální problematiky amerického státního aparátu. Černošský otrok měl na americkém jihu hodnotu prostého hospodářského zvířete a podle toho s ním i bylo zacházeno. Z mateřské země byli otroci do Nového světa dováženi násilně, během přepravy jich spousta zemřela, a když otrokářská loď dorazila do Spojených států, z otroka se stával prostý obchodní artikl – byl prodáván na pro tento účel zřízených specializovaných trzích a jeho život se začal utvářet podle teorie nabídky a poptávky. Další etapou jejich života byla otrokářská práce na plantážích, která je velmi diskutabilní, a existují na ni dva různé pohledy. Na jedné straně měli otrokáři nad otrokem úplnou moc a mohli s ním zacházet podle svých potřeb – otrok mohl být prodán, potrestán, beztrestně zabit, či sexuálně využíván. Pracoval v tvrdých klimatických podmínkách, musel čelit rasovému ponižování, fyzickým trestům, nedostatečnému hygienickému zaopatření a tvrdé pracovní době.¹¹¹ Jeho jedinou stravou byla často pouze kukuřice a vepřové, či kuřecí maso, což bylo úměrně k vyčerpávající fyzické aktivitě výživově nedostačující. Na druhé straně tvrdé pracovní podmínky platily i v továrnách, přístavech, či manufakturách, jen s tím rozdílem, že dělník byl z ústavního hlediska považován za svobodného.¹¹² V případě kritiky pracovních podmínek a hygienického stavu pracovních sil, je také třeba brát v potaz stav technického a vědeckého výzkumu, který nebyl schopen zajistit podmínky srovnatelné s dnešní dobou. Kontroverzní je mimo jiné také zásadní

¹⁰⁸ BROŽ, s. 16.

¹⁰⁹ AYERS, s. 134–136.

¹¹⁰ WESLEY, s. 36.

¹¹¹ BLIGHT, s. 55–57.

¹¹² WHAPLES, s. 141.

fakt, že otrok byl poměrně drahým majetkem, jehož se cena se od roku 1828 do roku 1860 pohybovala mezi 700 a 1 800 dolary.¹¹³ Poněvadž otrokáři byli podnikatelskou vrstvou žijící ze zisku svých plantáží, bylo by úmyslné mrzačení hlavní pracovní síly dosti kontraproduktivní. Z tohoto důvodu bylo i bičování otroků velmi vzácné, otrokáři sahali po biči pouze v krajních případech, většinou za účelem teatrálního potrestání pokusů o útěk, či výrobní sabotáže. Častější bylo, že otroci byli za tvrdou práci odměňováni volnými dny, oblečením či jídlem, bohatší otrokáři pro své otroky zřizovali vlastní zahradní pozemky s malými obytnými chatkami, někde dokonce fungoval pevný hierarchistický systém, ve kterém mohli být zotročení černoši povýšeni až na post plantážního dozorce. Dělník na druhé straně zaměstnavatele vyjma pravidelného vyplácení mzdy nic nestál, byl na něm finančně závislý a vysoká poptávka po práci vyvažovala negativním směrem dělníkovu cenu. V případě špatně odvedené práce mohl být vyhozen, či se zadlužil (v nejhorší kombinaci obojí) a v mnohých případech tak jeho závislost na zaměstnavateli byla existenčně mnohem důležitější, než závislost otroka na plantážníkovi.¹¹⁴

Prvními politickými abolicionisty tak byli prominentní mužové ze severu, které zaktivizovala krize okolo Missourského kompromisu. Jmenovitě později velmi známý Henry Clay, Daniel Webster, ale i čtvrtý prezident Spojených států amerických, James Madison, pocházející sám původně z významné virginské otrokářské rodiny. Abolicionismus byl v jejich očích politický prostředek, o čemž svědčí i jejich postoj k černošské menšině. Místo aby na půdě Kongresu byla hájena jejich práva, či burcováno obyvatelstvo k akcím vedoucím k osvobození černochoů, byla s jejich podporou v roce 1816 založena Americká kolonizační společnost (*The American Colonization Society*) podporující návrat černošského obyvatelstva do své domoviny, přičemž deportací měl být celý problém vyřešen. Roku 1822 Společnost dokonce zakoupila část západoafrického pobřeží v dnešní Libérii, ze které chtěla udělat svobodný stát, kam by mohli američtí otroci být navraceni a žít zde podle republikánského modelu svých osvoboditelů. Projekt se nicméně nedočkal velké podpory. Od roku 1822 do roku 1860 se do rodné Afriky vrátilo jen 15 000 Afroameričanů, což bylo s ohledem na 2 miliónovou černošskou populaci velmi nízké číslo. Projekt ztroskotal na třech základních bodech – jižané nesouhlasili s osvobozováním a s ním souvisejícím vývozem otroků, jen velmi málo

¹¹³ FARMER, s. 47.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 28–30.

Američanů se rozhodlo projekt finančně podpořit¹¹⁵ a většina Afroameričanů sama sebe vnímala spíše jako americké, nežli africké obyvatelstvo.¹¹⁶

Společenská část abolicionistického hnutí sledující skutečně bídný stav na plantážních, byla zprvu silná především v otrokářských oblastech, kde k roku 1827 existovalo 106 spolků bojujících za emancipaci černochů, majících dohromady 5150 členů. Ve svobodných státech se ke stejnému roku nacházelo podobných organizací jen 24, přičemž jejich členská základna stěží dosahovala 1500 členů.¹¹⁷

Výrazně se abolicionistické myšlenky začaly upevňovat až na přelomu 20. a 30. let. Roku 1829 svobodný Afroameričan, David Walker, vydal radikální pamflet Walkerova výzva všem barevným občanům světa (*Walker's Appeal to the Colored Citizens of the World*), ve kterém tvrdil, že násilí, otrokářská povstání a ničení plantáží jsou jedinou správnou odpovědí na otrokářství.¹¹⁸ Pravým zakladatelem abolicionismu na americké půdě se ve 30. letech stal až bostonský novinář, William Lloyd Garrison. Ten byl přesvědčen, že by se nemělo diskutovat o emancipaci, ani o nějakém alternativním koloniálním životě v Africe. Jako první ostře označil otroctví za hřích a zločin, který by okamžitě měl zmizet z lidských zákonů. V lednu roku 1831 založil periodikum Osvoboditel (*The Liberator*), ve kterém shrnoval své abolicionistické myšlenky a začal celou problematiku popularizovat.¹¹⁹ Časopis mimo jiné podporoval i myšlenku globálního pacifismu, ženských práv, ale i abstinenčního hnutí.¹²⁰ Osvoboditel se rychle šířil po celých Spojených státech a jeho čtenářská základna byla ze tří čtvrtin tvořena Afroameričany, kterým články většinou předčítali gramotnější přátelé.¹²¹ Nové myšlenky vzbudily velký ohlas a z tohoto důvodu byl na jihu obratem úředně zakázán.¹²²

V roce 1832 vznikla Novoanglická protitrokářská společnost (*New England Anti-Slavery Society*) v jejímž čele stál sám Garrison.¹²³ O rok později byla s jeho pomocí etablována Americká protitrokářská společnost (*American Anti-Slavery Society*), jejímiž významnými členy byli bratři Lewis a Arthur Tappanovi z New Yorku, či Theodor Dwight Weld pocházející z Ohia. Zakládající členská základna 62 abolicionistů se do roku 1840 rozrostla na 250 000 členů, hnutí se šířilo po celém severoamerickém

¹¹⁵ FARMER, s. 51–52.

¹¹⁶ BLIGHT, s. 53–55.

¹¹⁷ FARMER, s. 52.

¹¹⁸ BLIGHT, s. 56.

¹¹⁹ EGNAL, s. 125–126.

¹²⁰ FARMER, s. 53.

¹²¹ BLIGHT, s. 55.

¹²² BROŽ, s. 18.

¹²³ FARMER, s. 53.

kontinentu, přičemž nejvíce bojovalo za okamžité včlenění rasové rovnoprávnosti do ústavy a okamžité udělení občanství všech osvobozeným otrokům.¹²⁴ Za tímto účelem dokonce bylo do Kongresu zasláno několik peticí, což roku 1836 vyprovokovalo demokraty k vydání Umlčovacího zákona (*Gag rule*), který veškeré petice svrhl ze stolu.¹²⁵ To společnosti nezabránilo v činnosti a velmi rychle se hlavní akcí stala podpora otroků prochajících do Kanady, kde v rámci celého Britského impéria bylo otroctví zrušeno již k roku 1833.¹²⁶ Vznikala i celá řada tzv. Bdělých výborů (*Vigilance Committees*) pracující právní cestou na záchraně uprchlých otroků.¹²⁷

Abolicionisté začali vytvářet koherentní síť vlastních kostelů, novin i škol, které měly zavádět jejich morální a společenské hodnoty do intelektuálního života běžných Američanů. Vzorným příkladem abolicionistické duchovní péče se stal Theodor Weld, který s finanční podporou bratrů Tappanových založil roku 1834 teologickou fakultu na Oberlinské univerzitě, jež se soustředila především na pevné vkořenění abolicionistických myšlenek do veřejného mínění. Roku 1836 založil Weld v New Yorku analogickou pedagogickou školu připravující budoucí kantory na vzdělávání lidu v duchu všeobecných lidských práv bez ohledu na barvu pleti, či původ,¹²⁸ jejímž studentem se v budoucnu stal i významný abolicionista, Frederick Douglass.¹²⁹ Weld otázku otroctví a abolicionismu pojímal hlavně z religiózního pohledu, o čemž svědčí i jeho vydavatelská činnost. V roce 1837 vydal publikaci s názvem Bible proti otroctví (*The Bible Against Slavery*) a o dva roky později nechal publikovat dílo Americké otroctví jak je známo: Výpověď tisíce svědků (*American Slavery as It Is: Testimony of a Thousand Witnesses*). Jen do roku 1840 se prodalo 100 000 kopií jeho knih.¹³⁰ V kulturní sféře se s abolicionistickým hnutím začali identifikovat i někteří autoři, například básník Henry Longfellow, či spisovatel Walt Whitman.¹³¹ Velmi ceněné a ostře kritické dílo pak roku 1851 vydala Harriet Elizabeth Beecherová (později Stoweová). Novela s prozaickým názvem Chaloupka strýčka Toma, zachycující stinnou stránku černošského života, vyšla prvně 5. června 1851 jako příloha novin Vlastenecký věk (*The National Era*), které poté

¹²⁴ EGNAL, s. 126–128.

¹²⁵ HOLT, s. 29.

¹²⁶ BROŽ, s. 19.

¹²⁷ BLIGHT, s. 60.

¹²⁸ FARMER, s. 54.

¹²⁹ EGNAL, s. 131.

¹³⁰ FARMER, s. 54.

¹³¹ BROŽ, s. 19.

zažily bezprecedentní rozkvět.¹³² Dílo si získalo širokou veřejnost, ale obdivu se mu dostalo i od Abrahama Lincolna, který se po zvolení do prezidentského úřadu dokonce se Stoweovou osobně setkal a vyjádřil jí svůj obdiv. Označil ji za „malou ženu, která začala velkou válku.“¹³³

Druhá, mnohem výraznější generace abolicionistů, nastoupila ve 40. letech. Její drtivá většina byla složená z uprchlých otroků, jejichž pohled na otroctví byl primárně ovlivněn životními zážitky, nežli abolicionistickými teoriemi. Historici často v souvislosti s nových hnutím oddělují zvláště bělošský a černošský abolicionismus, přičemž jako hlavní rozdíly zdůrazňují odlišnou politickou sociabilitu a rozdílný filozofický pohled na věc.¹³⁴ Jeden z největších amerických historiků se zaměřením na období Spojených států v 19. století, Kenneth Milton Stampp, se dokonce přiklání k názoru, že bělošský abolicionismus byl jen reakcí liberálního kapitalismu 19. století na zaostalé jižní oblasti. Přiklání se k názoru, že nebytí otroctví, nebylo by abolicionismu a nebytí abolicionismu, nebylo by války. Pak by jižní státy americké sice opožděně, ale stejně a navíc bez krveprolití prošly stejnou změnou, jako jejich severní sousedé.¹³⁵

Tak či onak, černošský a bělošský abolicionismus fungoval ve vzájemné koexistenci a obě dvě generace spolu usilovně spolupracovaly, přesto si jejich úsilí přirozeně nezískalo podporu celého amerického severu, ba ani všech otroků.¹³⁶ Jako příklad nepevné pozice aktivistů může posloužit rok 1835, kdy v říjnu došlo v Jižní Karolíně k pouličním bouřím. Davy lidí v ulicích pálily abolicionistické knihy a stavěly šibenice pro vycpané figuríny bratří Tappanů. V Bostonu stejný rok situace nabrala mnohem zuřivější podoby. Pobouřený dav obklíčil abolicionistické kanceláře, a když do svých rukou získal Garrisona, uvázal mu okolo krku lano a následně jej vlekl ulicemi, dokud akci nepřerušil zákrok městských bezpečnostních složek.¹³⁷

Žádný významný politik se proti pogromům razantně nevyslovil. To vyvolalo mítink Americké protiotrokářské společnosti konající se mezi lety 1837–1838. Všichni členové se zavázali, že nebudou podporovat politické strany, které nepřijaly, ba ani nemají v úmyslu se zabývat abolicionisty a jejich problémy.¹³⁸ Padla zde mimo jiné i

¹³² MATTHEWS, Glenna, *Little Women Who Helped Make This Great War*. In: BORITT, Gabor (ed.), *Why the Civil War Came*, New York 1996, s. 33.

¹³³ Tamtéž, s. 33.

¹³⁴ BLIGHT, s. 57.

¹³⁵ STAMPP, Kenneth, *And The War Came. The North and the Secession Crisis 1860–1861*, Chicago 1950, s. 2–3.

¹³⁶ WESLEY, s. 32–33.

¹³⁷ EGNAL, s. 127–128.

¹³⁸ WESLEY, s. 33.

první zmínka o potřebě politického angažmá. Tento krok byl zrealizován roku 1840, kdy světlo světa spatřila silně abolicionistická Liberální strana (*Liberty Party*), která si jen za první čtyři roky své existence získala hlasy celkem 62 300 lidí. To samo o sobě nebylo příliš velkým úspěchem, šlo o pouhých 3 % všech volebních okresů, ale důležité bylo, že abolicionismu konečně byla vtisknuta politická tvář.¹³⁹ Politický život se ale také negativně odrazil na vnitřní organizaci protitrokářského hnutí. Garrison sám s existencí Liberální strany nesouhlasil. Aby mohla zesílit, musela by začít spolupracovat s whigy, či demokraty, což vzhledem k ideologické kolísavosti obou stran ve 40. letech bylo neakceptovatelné. „*Žádné spojenectví s otrokáři!*“ nechal se slyšet Garrison. Ústava dle něj byla „*smlouvou se smrtí a dohodou s peklem.*“ Jeho odmítavý politický radikalismus vedl ke kolizi v Americké protitrokářské společnosti, ze které se roku 1840 vyčlenila Americká a mezistátní společnost proti otroctví (*American and Foreign Anti-Slavery Society*). V jejím čele stál Lewis Tappan a šlo o hlavní abolicionistickou platformu pro politické akce.¹⁴⁰ K vzestupu Tappanovi pomohla až rostoucí síla Demokratické strany ve 40. letech, změna její struktury a rostoucí nevole proti jejím politickým krokům. Vnitřní neshody nejen mezi demokraty, ale i whigy pomohly k vytvoření nové politické strany, mající jádro v abolicionistech, posílené o odpadlíky z obou hlavních politických uskupení. Šlo o již představenou Stranu svobodné půdy, která po svém vzniku v roce 1848 přivítala do svých řad mnoho členů Liberální strany. Ke sloučení stran došlo jednak z důvodu potřeby vytvořit silné protidemokratické těleso, ale také z důvodu skutečnosti, že v Liberální straně získali v roce 1847 převahu nesmlouvaví radikální abolicionisté Garrisonova ražení, kteří se odštěpili založením Svobodné ligy (*Liberty league*).¹⁴¹ Šlo o skupinu nekompromisních jedinců, kteří prosazovali nadřazenost černochů nad bělochy a to v oblasti hospodářské, politické, ale i společenské kterou byli ochotni prosadit i prolitou krví.¹⁴²

Právě absence neústupných abolicionistických fanatiků podryvala popularitu Strany svobodné půdy. Jejím členem nebyla žádná výrazná osobnost, která by pomohla zvýšit její popularitu, strana ani nedisponovala žádným silným staničním tiskem. Šlo vesměs o směsici politiků, která si uvědomovala problém abolicionismu, ale primárně bojovala proti rostoucímu vlivu demokratů, nežli proti špatnému postavení otroků. V této

¹³⁹ HOLT, s. 44.

¹⁴⁰ WESLEY, s. 34.

¹⁴¹ PERKAL, Leon, *American Abolition Society. A Viable Alternative to the Republican Party?* In: *The Journal of Negro History* 65, 1980, s. 57.

¹⁴² WESLEY, s. 51.

oblasti se stavěla progresivně jen k zrovnoprávnění všech lidí a k přetransformování otrockého modelu na specifický druh pracovního poměr.¹⁴³ Jediným výraznějším členem byl Frederick Douglass, uprchlý otrok, zdatný rétor a symbol abolicionistického úsilí. Douglass roku 1847 založil abolicionistické noviny Severní hvězda (*The North Star*), ve kterých hájil i práva žen, kritizoval genocidu původního indiánského obyvatelstva, ale současně se zastával i evropských migrantů. Za svého života zastával několik politických funkcí, výrazně se ale podílel i na vývoji otrocké mentality. Pravidelně konal sněmy „barevných občanů“ (*A Conventions of Colored Citizens*), z nichž nejvýznamnější proběhl 21. srpna 1850 v Cazenovii ve státě New York. V známost vešel jako tzv. Shromáždění uprchlých otroků (*The Fugitive Slave Convention*) přičemž zde byla vyslovena podpora pro otroky kalkulující s myšlenkou útěku, což po kompromisu roku 1850 bylo velmi těžké.¹⁴⁴

K jistému zlepšení postavení Strany svobodné půdy došlo během vytváření kompromisu v roce 1850, kdy se ke straně připojila část severních whigů. Největší příliv whigů Strana svobodné půdy zažila po smrti dvou předních představitelů severní politiky, Henryho Claye a Daniela Webstera. Zlomovým bodem byly prezidentské volby roku 1852, ve kterých zvítězil demokratický kandidát Franklin Pierce. Pierce získal většinu celkem ve 27 státech, zatímco whigovský kandidát Winfield Scott vyhrál pouze ve čtyřech státech. „*Strana Whigů je mrtvá*“, reagoval na volby georgijský whig Alexander Stephens. Whigové počátkem 50. let pomalu vymírali a Strana svobodné půdy se pro ně jevila jako jediná výhodná alternativa.¹⁴⁵ Do voleb se zapojila i Liberální strana, která nominovala newhampshireského kongresmana Johna Parkera Halea, avšak ani ten ve volbách výrazně neuspěl.¹⁴⁶

Zdálo se, že sever politicky prohrával. Kompromis z roku 1850 odsunul do pozadí otázku otroctví a vytvořil novou mapu americké politické scény. Poškozený si ale připadal i jih. Po ratifikaci dokumentu došly demokratům limity otrokářských států. Nebylo pochyby o hospodářské převaze severu a demokraté nemohli udělat nic, čím by se svým sousedům vyrovnali. Byly přetrhány tenké nitky Missourského kompromisu, narušena rovnováha v senátu a jediným jižanským želízkiem v ohni zůstala vize šíření otroctví do dalších států, čímž by došlo alespoň k nepatrnému zvýšení politického

¹⁴³ WESLEY, s. 54–56.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 60–61.

¹⁴⁵ FARMER, s. 76.

¹⁴⁶ WESLEY, s. 63.

potenciálu.¹⁴⁷ Nervozitu vyvolával postoj Strany svobodné půdy, která tvrdila, že volební síla demokratů je způsobena nerovností občanů a že dalších voleb by se mělo zúčastnit i obyvatelstvo černošské.¹⁴⁸

Veškeré kroky, jež měly posílit pozici demokratů, pak logicky vedly skrze Bílý dům. Již roku 1853 se rozhodl prezident Pierce posílit pozici amerického jihu posunutím hranice s Mexikem. Vyslal do Mexika severokarolínského diplomata Jamese Gadsdena, který měl sjednat smlouvu o koupi nového požadovaného území. 30. prosince 1853 byla dohodnuta smlouva o koupi (tzv. Gadsdenova koupě), která za částku 10 miliónů dolarů rozšířila americké hranice jižně za řeku Gila. Původně mělo nové území posloužit k výstavbě železnice spojující plantáže s Tichým oceánem, na severu byl však tento krok logicky vnímán jako posílení vlivu plantážníků a setkal se pouze s negativní odezvou.¹⁴⁹

Mnohem bouřlivější reakce však vyvolalo Piercovo angažmá na Kubě. Otevřeně se přihlásil k podpoře svrnutí španělské koloniální vlády a i za předpokladu války se Španělskem chtěl Kubu anektovat. K tomuto úmyslu jej vedla domněnka, že Kuba disponuje dostatečným počtem bílých otrokářů, jejichž vstup do Unie by mohl zlepšit situaci v Kongresu ve prospěch jižních států.¹⁵⁰ Pierce za tímto účelem dokonce sestavil vojenský oddíl, který se měl na Kubě vylodit a „otrokářské“ revoluci dopomoci použitím síly. Reakce na severu byla ostrá – většina politiků Piercem zvolený postup pochopila jako důkaz toho, že jižané se neštítí otroctví šířit i násilím.¹⁵¹ Došlo tak k oživení dobou zkomplikované otázky charakteru federálních států, kterou významně rozvířila i nová osadnická aktivita. Od počátku 40. let pozornost kolon s osadníky přitahovalo území Kansasu a Nebrasky, které se velmi brzy staly novou třetí plochou.

3.3. Krvavý Kansas a John Brown

Do teritoria Kansasu směřovaly v průběhu 1. poloviny 19. století dva druhy naprosto odlišných osadníků. Prvním typem byli osadníci z Missouri, otrokáři, kteří hledali novou půdu pro své plantáže, které začínal být nedostatek. Nový prostor nalézali většinou ve východní části Kansasu, tvořené hlubokou úrodnou černozemí. Jak se jejich plantáže posouvaly více a více na západ, začali sem svou pozornost směřovat i abolicionisté. Ti

¹⁴⁷ AYERS, s. 53.

¹⁴⁸ WESLEY, s. 64.

¹⁴⁹ JEIER, s. 33–36.

¹⁵⁰ FRYMER, s. 923–925.

¹⁵¹ FARMER, s. 77.

pak podporovali druhou skupinu osadníků, složenou z „prostých“ zemědělců. Své zájmy zde měla i obchodní třída, jejíž kroky pak byly pro vývoj oblasti osudové. V této době probíhalo klání v železniční oblasti, existovala celá řada železničních společností, které toužily po vytvoření transkontinentální železnice a propojení daleké Kalifornie se státy na západní straně amerického kontinentu.¹⁵² Jisté podnikatelské i politické zájmy v této oblasti sledoval i jeden z architektů kompromisu roku 1850, Stephen Douglas. Jeho vize proklamovala spojení San Franciska a Chicaga železniční tratí, přičemž za účelem usnadnění celého projektu mělo dojít k vytvoření dalšího státního teritoria a to Nebrasky.¹⁵³ Douglasův záměr byl prostý – připojení Kalifornie k Illinois by západní oblasti připoutalo k severní části Spojených států, což by mohlo vést k politickému vítězství nad demokracií.

Douglas však sledoval i ekonomické zájmy. Na podporu projektu výstavby transkontinentální železnice uvolnil značnou část svého kapitálu, ba dokonce i z vlastních finančních prostředků. Chtěl, aby území byla osídlena co nejrychleji, nejlépe bez konfliktů mezi politiky.¹⁵⁴ Chápal, že Kansas se stane cílovou destinací hlavně pro otrokáře a že Nebraska na druhé straně bude osidlována obyvatelstvem k otrokářství tolik neinklinujícím. Nebraské klimatické podmínky byly k životaschopnosti plantážních plodin nehostinné a myšlenka se tak zdála racionální.¹⁵⁵ V jeho pojetí toto „klidové řešení“ brzdil Missourský kompromis, neboť obě dvě teritoria se nacházela za 36° a 30' severní šířky, což by z kansaských plantáží učinilo nelegální záležitost. V lednu 1854 tak Douglas představil kongresmanům návrh, který by mohl v záležitosti Kansasu pomoci. Bylo by zrušeno ustanovení o šíření otroctví stanovené Missourským kompromisem, přičemž osadníci teritorií Kansas a Nebraska si měli sami zvolit, zdali jejich ústava povolí, či zakáže otroctví. Douglasův návrh byl 30. května 1854 schválen jako Zákon o Kansasu a Nebrasce (*The Kansas-Nebraska Act*).¹⁵⁶ Jižní politici jej přijali velmi kladně. Pro přijetí zákona hlasovalo celých 90 % jejich poslanců. Na severu už reakce tak přívětivá nebyla – 64 % politiků ze severních států volilo proti.¹⁵⁷

Seveřané ve schválení aktu spatřovali souhlas k volnému šíření otroctví a to i do již existujících států Unie.¹⁵⁸ Stejně však situaci pochopili i jižní demokraté, z nichž

¹⁵² OPATRŇY, s. 55

¹⁵³ HOLT, s. 144–145.

¹⁵⁴ OPATRŇY, s. 56–57.

¹⁵⁵ EGNAL, s. 208.

¹⁵⁶ GOODRICH, Thomas, *War to the Knife. Bleeding Kansas 1854–1861*, Lincoln 2004, s. 5.

¹⁵⁷ FARMER, s. 82–83.

¹⁵⁸ BROŽ, s. 23.

někteří dokonce posílali Douglasovi děkovné dopisy.¹⁵⁹ Abolicionisté se identifikovali s veřejným myšlením svobodných států a začali svým tiskem zákon kritizovat. Politická scéna značně znervóznila. Krátce po schválení zákona začali lidé v ulicích pálit Douglasovy portréty a hučením bojkotovat jeho proslovy.¹⁶⁰ To však byla jen špička ledovce.

„*Dílo jest dokončeno! Dílo přičící se bohu, dílo přičící se zákonům člověka – otrokáři zvítězili!*“¹⁶¹ nechal se slyšet Garrison. Pravdou však je, že abolicionisté se rozhodli nedat otrokářům ani kus kansaské půdy zadarmo. Mužem činu se stal massachusettský senátor Eli Thayer, který záhy po schválení zákona o Kansasu a Nebrasce založil Massachusettskou pomocnou společnost pro přistěhovalce (*Massachusetts Emigrant Aid Society*) sdružující bohaté akcionáře mající zájem na vytvoření nových podniků v doposud nepřipojených teritoriích. Podmínkou ale bylo, že členy se mohli stát jen severní „bohatýři“, spolek se ani veřejně netajil tím, že jeho cílem je dosáhnout zkrachování plantáží v oblasti Kansasu a zajistit, aby teritorium vstoupilo do Unie jako svobodný stát.¹⁶² Společnost se výrazně opírala o podporu abolicionistů, kteří ji nejenže dodávali zbraně, ale sami byli ochotni jít půdu Kansasu bránit svým životem.¹⁶³ K této neobvyklé krajnosti vedla především skutečnost, že kansaské území bylo příliš blízko svobodným státům. Otázka suverenity byla v tomto případě mnohem aktuálnější a naléhavější, než například v případě Nového Mexika a Utahu, kde zavedení stejné procedury zdaleka nevyvolalo tak prudký nárůst nekompromisnosti.¹⁶⁴

Thayerova společnost poskytla finance téměř 1 500 severanům ochotných osídlit území Kansasu v duchu protitrokářského plánu.¹⁶⁵ Jejich pronikání za hranice Kansasu znepokojilo především missourské otrokáře, kteří měli v Kansasu prvořadé plány. Do jejich čela se postavil missourský senátor David Rice Atchison a založil opoziční Obrannou asociaci okresu Platte (*Platte County Defensive Association*) jejíž cíl byl naprosto jasný. „*Raději uvidím Kansas potopený na dně pekla, nežli jako svobodný stát!*“ přísahal Atchison při založení.¹⁶⁶ Sám se pak postavil do vedení, zburcoval své missourské spoluobčany a vyrazil do Kansasu. Jeho motivem bylo ovlivnit blížící se

¹⁵⁹ HOLT, s. 146.

¹⁶⁰ OPATRŇY, s. 58.

¹⁶¹ GOODRICH, s. 8.

¹⁶² Tamtéž, s. 10.

¹⁶³ PERKAL, s. 60.

¹⁶⁴ HOLT, s. 149.

¹⁶⁵ FARMER, s. 87.

¹⁶⁶ GOODRICH, s. 27.

kansaské volby ve prospěch otrokářů. Mířilo sem tak spoustu lidí mající jen jediný cíl – odvolit a pak zase jet zpět domů do Missouri.¹⁶⁷ 29. prosince 1854 byl s pomocí missourských obyvatel zvolen jako kansaský delegát do Sněmovny reprezentantů John Whitfield. Atchison se netajil radostí z vítězství, přesto stále nebyl spokojen. Toužil po úplném vítězství. Během zimy tak do Kansasu přesouval stále více a více svých přívrženců, vyzbrojoval je Coltovými revolvery, či loveckými noži a plánoval další postup. Nejdůležitějším okamžikem se logicky staly volby z března roku 1855, kdy si Kansasané měli zvolit první zákonodárný sbor.¹⁶⁸

Atchison před volbami prohlásil: „*V Platte County je jedenáct set lidí připravených volit pro naši věci, pokud to je málo, tak pak je zde ještě pět tisíc dalších lidí připravených zabít každého zatraceného abolitionistu v okrese.*“¹⁶⁹ Pravdou je, že otrokáři celou situaci brali mnohem vážněji, nežli jejich abolitionistické protějšky. Během voleb pronikli po zuby ozbrojeni do volební místnosti, vytvořili dvě řady, mezi kterými musel volič projít, a s vytasenými zbraněmi jasně dávali najevo, že volitelná je jen jedna strana. Jejich vítězství nemohlo být ničím zmařeno.¹⁷⁰ Šlo však o přehnané jednání, neboť vzhledem k sousedním státům a charakteru kansaské půdy bylo o povaze budoucího státu rozhodnuto i bez Atchisonova militantního zásahu.

Otrokáři získali ve volbách jasnou většinu, jejich odpůrci ale nesouhlasili se způsobem, kterým volební podporu nabyli. Situaci svým postojem výrazně zhoršil i první kansaský guvernér Andrew Reeder. Reeder byl sám demokratem a již tak dominantních otrokářů se zastal. V říjnu roku 1855 se odpůrci otroctví usadili v osadě Topeca, kdy si následně sami zvolili svého guvernéra, kongresmana a začali i pracovat na vlastní ústavě.¹⁷¹ I v topecké vládě však panovaly neshody. Existovaly zde dvě odlišné skupiny, mající naprosto jiné vnímání celého problému. Za fanatickou část byli považováni abolitionisté, prosazující své tradiční tendence, a tzv. umírněnou část tvořili severané, kteří se více než otrokářů, obávali otroků samotných a byli ochotní jejich příliv zastavit i za cenu krveprolití.¹⁷²

V Kansasu zavládla politická anarchie. Topecký guvernér, Charles Robinson, si uvědomoval nepříznivé postavení své vlády a počátkem roku 1856 se přiklonil ke straně

¹⁶⁷ FARMER, s. 88.

¹⁶⁸ GOODRICH, s. 29–30.

¹⁶⁹ FARMER, s. 88.

¹⁷⁰ GOODRICH, s. 34–35.

¹⁷¹ OPATRŇÝ, s. 59–60.

¹⁷² FARMER, s. 88.

„umírněných“. Rozvinul síť propagandistické činnosti, skrze kterou požádal o vojenskou pomoc. Atmosféra den ode dne houstla a směřovala k nezadržitelnému konfliktu. Missouřané ukázali svou bojovnost již během voleb a Robinson tak nechtěl nic ponechat náhodě. Jeho volání vyslyšel reverend Henry Ward Beecher, bratr již proslavené romanopiskyně Harriet Elizabeth Beecherové, který ve svých kázáních apeloval na dodávky zbraní pro Robinsonovův guvernát. Otrokáři přijali vhozenou rukavici a reagovali vytvářením prvních polovojenských oddílů, které 21. května roku 1856 spustily řetězec událostí dnes do historie zapsaných jako „Krvavý Kansas“. Vydali se na pochod k městu Lawrence, centra protiotokářského politického života v Kansasu a po několika hodinách boje jej získali do svých rukou.¹⁷³ Odveta následovala téměř okamžitě. 25. května 1856 se vydal osmičlenný tým severokansaské domobrany v čele s šestapadesátiletým Johnem Brownem k osadě Pottawatomie Creek, kde naostřenými mačetami zavraždil pět otrokářských osadníků z vlivnějších kruhů. Masakr začal u obydlí rodiny Doylových, kde se Brown zastavil a požádal, zdali by jej nemohla rodina nasměrovat k domu Allana Wilkinsona, otrokářského člena místního legislativního orgánu. James Doyle, vlastník obydlí, hlava rodiny a mimo jiné místní hraničář odmítl Brownovi dodat požadované informace, načež na narušitele pustil psa. Brown poté v záchvatu afektu Doylovi prostřelil hlavu revolverem a jeho společníci povraždili jeho syny. Ještě do soumraku se skupině podařilo najít Wilkinsonovo sídlo. Nic netušícího otrokáře potkal stejný osud, jako Doylovi. Poslední obětí se stal William Sheman, který byl náhodně objeven v domě dalšího přepadeného, Jamese Harrise, a který se pokusil Brownovi vzdorovat.¹⁷⁴

Brownův akt, známý jako Pottawatomský masakr běh událostí již jen rapidně urychlil. Následujícího měsíce se do Kansasu nahrnuly oddíly téměř na válku vyzbrojených otrokářů, zbraní se chopili i severané. Od začátku června již byly krvavé konfrontace domobranců na denním pořádku.¹⁷⁵ Strany severních novin zaplnily zprávy o občanské válce zveličující Brownův čin jako nutnou sebeobranu kansaské svobody.¹⁷⁶ V Kansasu začala občanská válka trvající až do roku 1861.

Samotný John Brown se pak stal hlavní ikonou boje proti otroctví. Ihned po masakru v Pottawatomie začal objíždět severní státy Unie s cílem získat pro své hnutí

¹⁷³ OPATRŇY, s. 60–62.

¹⁷⁴ GOODRICH, s. 124–128.

¹⁷⁵ OPATRŇY, s. 63–64.

¹⁷⁶ PERKAL, s. 58.

podporu. Ačkoliv byl velmi často přijímán kladně, výrazněji uspěl jen v Bostonu, kde mu massachusettský parlament poskytl finanční injekci v podobě pár tisíc dolarů. V průběhu let 1857 a 1858 navázal Brown kontakt s Frederickem Douglassem. Výsledkem jejich jednání byl odvážný plán vpádu do Virginie a osvobození místních otroků. Nejslibnějším scénářem bylo i možné zahájení války za zrušení otroctví. Brown dokonce i pro případ úspěchu vypracoval provizorní ústavu pro otrokářské státy, která počítala s osvobozením otroků, ale i s konfiskací veškerého majetku otrokářů.¹⁷⁷

Pro svou věc nakonec získal jen dvaadvacet dobrovolníků, které na jaře roku 1859 vyzbrojil a začal pracovat na vhodné základně pro vojenské operace. Svou základnu zřídil na malé farmě na hranicích Marylandu a Virginie, odkud se po měsících příprav rozhodl zrealizovat svůj plán. 16. října 1859 vyrazil se svými lidmi k federální zbrojnici v Harper's Ferry, kterou bez větších obtíží získali do svých rukou.¹⁷⁸ V době přepadení zbrojnice disponovala arzenálem 200 000 pušek, několika děl a množstvím munice.¹⁷⁹ Prvním Brownovým krokem k osvobození otroků pak mělo být zadržení dvou místních otrokářů, naverbování jejich otroků do povstaleckých řad a poté zastavení a zisk vlaku.¹⁸⁰ Jedním z unesených otrokářů byl i Lewis Washington, praprasynovec prvního amerického prezidenta, kterému útočníci zabavili veškeré jeho zbraně, včetně rodinného meče, který kdysi George Washington získal darem od Fridricha II. Velikého a pistolí, které obdržel od francouzského hrdiny amerického boje za nezávislost, markýze La Fayettea.¹⁸¹ Celá akce proběhla v noci a až na jednu výjimku úspěšně. Kolem jedné hodiny ranní si přepadení vyžádalo první oběť na životech a to černošského zaměstnance železnice, který Browna považoval za lupiče.¹⁸² Ráno se řady rukojmích rozšířily o zaměstnance mířící na ranní směnu, obyvatelé Harper's Ferry na tuto skutečnost odpověděli střelbou, která si vyžádala další mrtvé. Poněvadž Brown ve svých rukou držel veškeré zásoby střeliva, uchýlili se občané Harper's Ferry k provizornímu řešení a začali na munici přetavovat talíře a lžičky.¹⁸³

18. října převzala kontrolu nad situací federální vojska v čele s plukovníkem Robertem Edwardem Leem. Po neúspěšném pokusu o vyjednávání přešel Lee kolem sedmé hodiny večerní do útoku. Na Brownově straně padlo 11 útočníků, včetně jeho

¹⁷⁷ OPATRŇY, s. 68–70.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 71.

¹⁷⁹ BROŽ, s. 20.

¹⁸⁰ OPATRŇY, s. 71.

¹⁸¹ GOODRICH, s. 227–228.

¹⁸² OPATRŇY, s. 72.

¹⁸³ GOODRICH, s. 230.

dvou synů. Ztráty na straně federálů činili jen dva mrtvé. Samotný Brown byl těžce raněn a zajat.¹⁸⁴ Brownova akce byla z organizačního hlediska dopředu odsouzena k neúspěchu. Útočníci si nepřipravili žádné zásoby, poloha Harper's Ferry jim znemožnila možnost útěku a samotní otroci o Brownově akci nevěděli.¹⁸⁵

Reakce na Brownův čin byla ze začátku velmi kritická. Negativně se k němu vyjádřil Abraham Lincoln, ale i konzervativní politické kruhy měst New York a Boston. Odsuzován byl hlavně způsob, kterým chtěl Brown na problém otroctví upozornit. Hrubé použití síly nebylo považováno za správnou cestu. Situace se však změnila, když byl Brown společně se sedmi přeživšími z jeho oddílu odsouzen k trestu smrti.¹⁸⁶ Důsledky činu byly jasné Brownovi již od lapení a rozhodl se tak, že celý soudní proces využije ve svůj prospěch. Během soudního líčení slovně napadal otrokáře a odvolával se na boží práva o rovnosti všech lidí definovaná v Bibli, která nesměla v soudní síni chybět. Využil soudní atmosféry a svůj čin přetvořil v mučednický akt. K jeho prospěchu hrál fakt, že šlo o zraněného muže, který stěží dokázal stát, přesto se svedl na energetický rétorický výstup. Brzy se zprávy o soudním líčení rozšířily po celých Spojených státech a to i mezi samotné otroky, z nichž někteří začali odmítat poslušnost svým pánům.¹⁸⁷ Brownův život byl ukončen 2. prosince 1859 na popravišti v Charles Townu ve Virginii. V reakci na popravu začali na severu abolicionisté vystupovat silněji, než kdykoli předtím, Garrison dokonce v bostonském chrámu uspořádal svolání, které mělo být svědkem Brownova zmrtvýchvstání. Jižanské veřejné mínění se s děním v severní části Unie rozcházelo. Tisk psal o invazi abolicionistů do jižních států, odsuzoval Brownův čin a vyslovoval se pozitivně k secesi.¹⁸⁸

3.4. Zrod a vzestup Republikánské strany

Krátce po schválení zákona o Kansasu a Nebrasce přišli demokraté v Kongresu o 23 křesel. Většina demokratů se vyslovovala kladně k myšlence otrokářského Kansasu a sympatizovala se zavedením principu svrchovanosti na všechna budoucí teritoria. Po masakru u Pottawatomie Creek a prudkém zhoršení událostí v Kansasu však začali demokraté ztrácet podporu. Citelnou ztrátou byla i volební základna 64 z 88 severních

¹⁸⁴ GOODRICH, s. 240–243

¹⁸⁵ OPATRŇÝ, s. 75.

¹⁸⁶ BROŽ, s. 20–21.

¹⁸⁷ GOODRICH, s. 245–247.

¹⁸⁸ OPATRŇÝ, s. 79.

okresů.¹⁸⁹ Situace se naklonila příznivě ve prospěch whigů, ti již však v této době jako politická síla naprosto zkolabovali. Jejich strana byla roztržena mezi bloky různých názorových spojenců, přišla o vedoucí osoby a politicky selhávala. Politický exitus způsobil příliv 3 miliónů irských katolíků a německých imigrantů mezi lety 1845–1854.¹⁹⁰ Volebně ztrácející whigové se pokusili získat hlasy imigrantů aktivnější podporou katolické církve, s čímž se domácí americké obyvatelstvo nedokázalo ztotožnit. Katolicismus byl chápán jako konkurence domácí protestantské církve, irská dominance v továrním sektoru pak vytvořila složitou situaci pro domácí poptávku po práci. Implementace politického programu tak místo nových voličů stimulovala spíše jen nevědomou sebevraždu.¹⁹¹ Pozici whigů poškodila i jejich chybná reakce na zákon o Kansasu a Nebrasce. Whigové se jej pokusili využít ve svůj prospěch, ačkoliv opět chybnou strategií. Téměř polovina whigů se postavila za zrušení Missourského kompromisu a jeho nahrazení zákonem novým, což stranu připravilo o zbytky podpory v severních částech Spojených států. V senátu proti přijetí zákona dokonce hlasoval pouze jeden jediný whig a to tennesseeský senátor John Bell.¹⁹²

Fibrilaci politické moci severu měly zabránit dvě naprosto nově vznikající politické strany. První organizací bylo hnutí s poměrně výstředním názvem Nic nevíme (*Know Nothing Movement*), mající kořeny v povinnosti členů odpovídat na dotazy o krocích a politickém programu strany nic neprozrazující odpovědí.¹⁹³ Druhou, názvem již všednější organizací, byla Republikánská strana (*The Republican Party*).

Hnutí Nic nevíme vzniklo v reakci na novou imigrační vlnu, když ve druhé polovině 40. let skupina novoanglických nativistů založila tzv. Řád hvězdami posetého praporu (*Order of the Star Spangled Banner*). Zprvu šlo o tajnou organizaci mající k roku 1852 pouze třiapadesát členů. Aktivizační myšlenky řádu kritizovaly primárně imigranty, kritika se snášela ale i na hlavy otrokářů, přičemž ideologickou platformou byl konzervativní nacionalismus zdůrazňující úspěch Války za nezávislost, či ekonomické sjednocení států okolo řeky Mississippi v prvních třech dekadách 19. století. Navzdory tomu, že členové řádu nesměli své myšlenkové paradigma šířit dál, získával stále více a více sympatizantů. Počátkem roku 1854 se ke členství hlásilo kolem 50 000 lidí.¹⁹⁴ Po

¹⁸⁹ EGNAL, s. 209.

¹⁹⁰ FARMER, s. 84.

¹⁹¹ HOLT, s. 155–159.

¹⁹² Tamtéž, s. 149–150.

¹⁹³ EGNAL, s. 212.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 212–213.

schválení zákona o Kansasu a Nebrasce do konce roku 1854 členská základna narostla na neuvěřitelný 1 milion členů a stala se mocnou politickou silou.¹⁹⁵ Roku 1855 se hnutí Nic nevíme aktivně zapojilo do politického života a změnilo svou jmenovku na Americkou stranu (*The American Party*). Ta se pak stala primárním oponentem Demokratické strany. Leč získala obrovskou podporu v severních státech, na pokoření demokratů to ale nestačilo. Základním stavebním kamenem strany bylo odvolávání se na nativismus, což vedlo „Amerikány“ k přesvědčení, že strana se musí stát obhájcem všech společenských, kulturních i ekonomických fragmentů panamerikanismu. Když strana začala experimentovat s ústupky vůči otrokářským státům, nejenže její podpora klesla, ale nebyly vyvolány ani žádné koaliční sympatie u demokratů.¹⁹⁶ Roku 1856 se část Americké strany pokusila v Kongresu prosadit revizi zákona o Kansasu a Nebrasce. Setkala se se silnou negativní odezvou, což vedlo k tomu, že se strana rozštěpila. Z Americké strany se vydělila Severoamerická strana (*North America Party*), která pak aktivně spolupracovala s Republikánskou stranou.¹⁹⁷

V založení Republikánské strany pak již hrála hlavní roli reakce na zákon o Kansasu a Nebrasce. Strana byla v roce 1854 vytvořena politickými odpadlíky whigů, demokratů a Strany svobodné půdy.¹⁹⁸ 66 % zakládajícího kolegia byli původní členové Liberální strany, jejíž podpora od rozdělení se na umírněnou a radikální část značně klesala.¹⁹⁹ V čele strany stál Horace Greeley, editor Newyorské tribuny (*New-York Tribune*), novin dosahujících prodejní cirkulace 300 000 výtisků za rok. Greeley vlídně hájil vegetariánství, pacifismus, ženská práva, ale i abolicionismus. Cizí mu nebyly ani sklony ke spiritualismu.²⁰⁰ Ze začátku měla Republikánská strana největší popularitu ve státech Michigan a Wisconsin, z tohoto důvodu přijala jejich obchodní rivalitu vůči otrokářským jižním oligarchům a zakomponovala do svého politického programu podporu ekonomiky Velkých jezer, což pozitivním směrem podnítilo její popularitu v severozápadních státech.²⁰¹ Její pozice byla i tak v době nárůstu popularity Americké strany dosti vrtkavá. Vedle Americké strany disponovala vlivem stále i Strana svobodné půdy, která si svou kampaní zaměřenou na uplatnění prohibice získala další voliče.

¹⁹⁵ GIENAPP, William, *Nativism and the Creation of a Republican Majority in the North before the Civil War*. In: *The Journal of American History* 72, 1985, s. 530.

¹⁹⁶ HOLT, s. 184–187.

¹⁹⁷ GIENAPP, s. 536.

¹⁹⁸ HOLT, s. 151–154.

¹⁹⁹ BROŽ, s. 18.

²⁰⁰ EGNAL, s. 226.

²⁰¹ Tamtéž, s. 218–219.

Alkohol byl v jejich programu dáván do spojitosti s irskými katolíky, kteří se stávali cílem xenofobních útoků.²⁰² Republikáni zvolili vyčkávací taktiku. Proti Americké straně nevystupovali, nechali jejímu politickému životu volný průběh, čekajíc, že dříve, či později tak bude vytvořena kovadlina pro sdružení obou dvou stran do anti-jížanského bloku. Poté, co Americká strana začala následkem svého schizofrenního počínání ztrácet, dostali se Republikáni do popředí.

V průběhu roku 1855 se vedle bývalých whigů, demokratů a členů Strany svobodné půdy řady Republikánů rozšířili i o renegáty Americké strany. Názorová nadstavba členů byla odlišná, ale v jedné věci až jednotná. Bez rozdílu původu všichni oponovali otrokářství, které viděli jako konspiraci Demokratické strany cílící na rozložení svobody severních států. Jablkem sváru byla ekonomická otázka, na kterou Republikáni pohlíželi různě. Whigové hájili tradiční podporu industrializace, křídlo složené z původní Strany svobodné půdy chtělo uvolnit co nejvíce podpory hlavně svobodným zemědělcům a ex-demokraté prioritu viděli v podpoře domácího kapitálu a rozvoji bankovního systému. Ekonomická heterogenost naštěstí nebyla tak problematická, aby stranu rozpoltila. Opětovně zde byl republikánský reciproční altruismus – jako hlavní viník byl vnímán onen „konspirující tvrdošijný“ jih.²⁰³ Přesto cílem strany nebylo demokraty svrhnout, ale jen omezit jejich vliv na severu a zredukovat jej na území jižních států, kde by mohli kontinuálně pokračovat ve svém konzervativním ekonomickém, společenském i politickém stylu života.²⁰⁴ Radikální proud severu volající po úplné likvidaci otroctví a pokoření jižních států reprezentovala Americká abolicionistická společnost (*American Abolition Society*) založená v říjnu 1855. Soustředila v sobě ideologické dědictví Liberální ligy, avšak v nové politické pavučině představovala jen stěží zřetelné vlákno.²⁰⁵

Odrazovým můstkem k růstu politické síly se stejně jako v případě Americké strany stal pro Republikány Krvavý Kansas, avšak v jejich případě jim pomohla spíše událost mající s Kansasem silnou spojitost a to aféra nazvaná jako Krvavý Sumner (*Bleeding Sumner*). V souvislosti s počínáním si otrokářů v Kansasu během zasedání senátu massachusettský senátor Charles Sumner verbálně napadl staříčkého karolínského senátora Andrewa Butlera. Do sporu vstoupil jiný karolínský senátor, Preston Brooks, který Sumnera přímo na půdě senátu fyzicky napadl. Zlomil o Sumnerovu hlavu svou hůl

²⁰² GIENAPP, s. 534–536.

²⁰³ FARMER, s. 87.

²⁰⁴ BROŽ, s. 18.

²⁰⁵ PERKEL, s. 59.

a způsobil mu zranění, které zabere dva roky do plné rekonvalescence. Mezi severňany incident začal být vnímán jako ukázka toho, že otrokáři se nebojí použít brutalitu i za účelem přerušování svobodného projevu. Pobuřující byla i reakce veřejného mínění v jižních státech, které se za Brookse postavilo, prezentovalo jej jako hrdinu a někteří jižané mu dokonce darem zaslali novou hůl.²⁰⁶ Nárůst hlasů Republikánská strana poté zaznamenala výrazně ve státech Ohio, New York a Massachusetts, v průběhu léta roku 1856 atakovala nejvyšší politické příčky i ve státech Rhode Island, New Hampshire, Pensylvánie, Illinois a Indiana.²⁰⁷

Prvním utkáním nového politického systému byly prezidentské volby v roce 1856. Republikáni jako svého kandidáta navrhli Johna Charlese Frémonta, kalifornského badatele a politika. Nejsilnější kartou Demokratické strany byl Stephen Douglas, jehož reputace ale byla touto dobou pošpiněná událostmi v Kansasu. Nominovaným se tedy stal jiný dynamický demokrat, James Buchanan, politickou praxí zocelený státník zastávající za svého života několik funkcí.²⁰⁸ Americká strana nominovala Millarda Fillmora. Volba byla smutnou automutilací, Fillmore nebyl nativista, ba ani abolicionista. Podpora severních států byla ve Fillmorově případě téměř nulová, jižané zase neměli důvod podporovat jiného, nežli demokratického kandidáta.²⁰⁹ Demokratická kampaň ostatně ani téměř nic jiného neumožňovala. Byla mnohem aktivnější, současně však i agresivnější, než kampaně opoziční. Demokraté obviňovali Republikánskou stranu ze zachvácení abolicionismu a z touhy povznést černošské otroky nad bílé Američany. Pro jih již v této době dokonce bylo myslitelné v případě Frémontova vítězství uvést v život již diskutovanou secesi.²¹⁰ Demokratický názor na Republikánskou stranu byl ale mnohdy jen hanobením republikánských principů. Republikáni se během kampaně opírali o veřejné mírnění, které bylo ovlivněno především imigranty. Na sjezdu strany konaném v únoru 1856 v Pittsburghu se Republikáni shodli na podpoře prohibice, kterou si mnoho lidí dávalo do souvislosti s irskými katolíky. Mělo jít o represivní opatření vůči imigrantům mířící na americké dělníky a zlepšení jejich pozic v továrním sektoru. Druhým bodem programu byla apelace na protestantské náboženství, která měla vzbudit sympatie u německých imigrantů, kteří se s americkou společností asimilovali mnohem lépe, než Irové. Co se týče samotné otázky otroctví, zde Republikánská rétorika

²⁰⁶ HOLT, s. 195.

²⁰⁷ GIENAPP, s. 540.

²⁰⁸ HOLT, s. 174–177.

²⁰⁹ EGNAL, s. 221.

²¹⁰ FARMER, s. 90.

kombinovala otázku státních práv s kontroverzností jižanských plantáží. Šikovně manévrovala mezi nativismem, abolicionismem a federalismem. Zvolila velmi šikovný postup kombinující etnické, teologické i politické kontroverze. Jejich program nebyl antiimigrační, ale podporou protestantů vystupoval proti Irům a získal si podporu Němců, nebyl ani abolicionistický, ale odvoláváním se na státní práva kritizoval rozpínavost demokratů v Kongresu, neznevýhodňoval americké dělníky, ale podporou prohibice se přidával na jejich stranu proti Irům.²¹¹

Ze ziskem 45,3 % hlasů se nakonec novým prezidentem stal Buchanan. Frémontův zisk 33,1 % voličů byl ale též volebním úspěchem. Kandidát Americké strany skončil na třetím místě s 21,6 %.²¹² Mnozí členové Americké strany propadli politické frustraci, kterou začali kompenzovat přechody do jiných stran. Již tradičně, stejně jako v případě předchozích stran, severní Američané vstoupili do Republikánské strany, jižní do strany Demokratické.²¹³ Severoamerické politické vakuum se začalo zaplňovat. Počátkem roku 1855 si Republikánská strana procházela svými prvními krůčky, do roku 1857 již vstupovala jako druhá nejsilnější politická síla v Unii.²¹⁴

Buchanovy politické kroky vedly ke konečnému schizmatu mezi oběma názorově odlišnými bloky a zabránily mírovému řešení složitým směrem se vyvíjející politické situace. Jen při sestavování nové vlády Buchanan dosadil do ministerských křesel čtyři otrokáře, čili vláda byla sestavena tak, aby vyhověla především zájmům jižních států. Kamenem úrazu bylo, že Buchananova moc závisela na podpoře demokratů, kteří touto dobou ovládali obě dvě komory Kongresu, ale i Nejvyšší soud a s jistými privilegii ze strany prezidenta se dopředu počítalo. Tato skutečnost byla dobře známá a prvním skandálem, který se dostal do hledáčku masmédií, byl soudní proces s Dredem Scottem. Dred Scott byl otrokem, jehož pán byl polním doktorem. Svého otroka sebou bral kamkoliv a stalo se tak, že Scott se ocitl i na území států Illinois a později i Wisconsinu. Ve 40. let se mu s pomocí právníků podařilo proniknout k uším missourského soudu, kde tvrdil, že ve státech Illinois a Wisconsin byl svobodným člověkem a jeho status otroka je tak nelegální. Scottův případ v právní sféře narážel do slepých uliček. Byl zkomplikovaný jurisdikčními kličkami, ale i samotnou neústupností žalobce. Případ se dostal až před dveře Nejvyššího soudu. Až v březnu roku 1857 měl být Scott obeznámen s konečným

²¹¹ GIENAPP, s. 540–543.

²¹² FARMER, s. 90.

²¹³ PERKEL, s. 59.

²¹⁴ EGNAL, s. 224–225.

rozhodnutím. Během svého inauguračního proslovu se Buchanan postavil do role němého pozorovatele a apeloval na to, aby občané respektovali rozhodnutí soudu, ať již je jakékoliv.²¹⁵ Soud nakonec rozhodl, že Scottova žádost o udělení svobody byla protiprávním krokem a že pobyt ve svobodných státech jej neučinil svobodným. Stále byl majetkem a otrokáři si svůj majetek mohli brát, kam chtěli. Republikáni celý souhrn informací chápali jako další důkaz spolčení se demokratů s úřadem prezidenta a nyní již i s Nejvyšším soudem. Dle nich byl Buchanan před inaugurací spatřen, jak hovoří s nejvyšším soudcem, Rogerem Taneyem, a o výsledku soudního líčení tak musel vědět dopředu.²¹⁶

Prezidentova taktika němého pozorovatele jej ve stejný rok připravila o podporu ještě jednou. Roku 1857 se severní státy potýkaly s vysokou nezaměstnaností. Buchanan, svědomitě respektující politické hodnoty demokratů, odmítal zásah vlády do domácí ekonomiky a lhostejně situaci sledoval.²¹⁷ S návrhem nových interních opatření přišli Republikáni. Základní myšlenkou nového ekonomického programu bylo zavedení ochranných cel a požadavek o bezplatném darování neosídlené půdy na západě potencionálním zájemcům, ale veškeré jejich návrhy byly zablokovány demokraty.²¹⁸

Aktivně se prezident zapojil jen do dění v Kansasu, kde začala mít převahu protitrokářská strana. V březnu 1857 odvolal z funkce kansaského guvernéra Johna Gearyho a nahradil jej zkušeným jižanským politikem, Robertem Walkerem.²¹⁹ Cítil na zlegalizování již vlastněných otroků v oblasti, navzdory skutečnosti, že Kansas ještě ani neměl vytvořenou ústavu.²²⁰ Respektujíc myšlenkové rysy kansaských osadníků, rozhodl se Walker pro zajímavou taktiku. Postavil se za to, aby se Kansas stal svobodným státem, avšak pod vedením demokratů. V únoru 1857 vyhlásil volby do ústavodárného výboru, které potvrdily Walkerovy obavy o riskantním charakteru jeho podniku. Abolicionisté považovali volby konané demokratem za zmanipulované a k volbám se nedostavili. Zvítězila tak otrokářská strana, která v Lecomptonu sepsala kansaskou ústavu. Buchanan ji přijal, část demokratů v čele se Stephenem Douglasem ji odvoláním se na suverenitu lidu odmítla. To stálo u zrodu první velké kolize v Demokratické straně. Severní demokraté vytvořili v případě přijetí Lecomptonské ústavy koalici s Republikány a s

²¹⁵ FARMER, s. 92.

²¹⁶ PERKAL, s. 61–63.

²¹⁷ HOLT, s. 199–200.

²¹⁸ BROŽ, s. 17.

²¹⁹ GOODRICH, s. 185–195.

²²⁰ BROŽ, s. 17.

poměrem 120 ku 112 hlasům její přijetí ve sněmovně reprezentantů odmítli.²²¹ Na ústavu reagovali i radikálové a po letech snah vytvoření konkurence republikánské straně vyslovila Republikánům podporu i Americká abolicionistická společnost.²²²

Popularita Republikánů poté rapidně narůstala. Všechny ostatní strany v této době již byly za politickým zenitem, či splynuly s Republikány. Roku 1858 se konaly volby do sněmovny reprezentantů, ve kterých Republikáni získali 52 % hlasů a tím převahu nad demokraty.²²³ Krom státu Illinois vyhráli ve všech severních státech. Roku 1859 Americká abolicionistická strana ohlásila konec své činnosti a valná část jejího kolektiva vstupem do strany podpořila konečně dotvořenou silnou „stranu severu“.²²⁴ Po útoku na Harper's Ferry začali Republikáni spolupracovat úzce i ze zbytky Strany svobodné půdy, se kterou vytvořili v Kongresu koalici proti demokratům.²²⁵ S rostoucím rozkolem mezi demokraty se stala reálná možnost převahy severních politiků v Kongresu. Jižní státy se ocitly v politické defenzivě, začaly prohlubovat svůj „nacionalismus“ a diskutovat o secesi.

Mezitím se přiostrhovala i atmosféra na jihu. Po Brownově akci se otrokáři obávali reálného povstání otroků. Jižní státy začaly ve velkém kupovat zbraně a vyzbrojovat lokální milice. Byla vytvořena civilní stráž střežící okolí plantáží a hledající potenciální ohnisko vzpoury.²²⁶ K dramatickému vývoji událostí docházelo i na půdě Kongresu, kde se stupňoval výčet urážek a obvinění. Severní a jižní politici se již spolu téměř ani nezdravili, rétorika se ze sdělovacího nástroje proměnila na první válečný nástroj.

²²¹ HOLT, s. 202–205.

²²² PERKAL, s. 63.

²²³ FARMER, s. 97.

²²⁴ PERKAL, s. 65–66.

²²⁵ GIENAPP, s. 552.

²²⁶ GOODRICH, s. 245–247.

4. Počátky Americké občanské války

4.1. Prezidentské volby roku 1860

Začátkem roku 1860 se ve všech politických kruzích staly nejdiskutovanějším tématem blížící se prezidentské volby, které měly být pro budoucí politický vývoj Unie klíčové. Demokraté byli počátkem roku 1860 více znervózněni situací vně strany. Charlesterský sjezd v dubnu roku 1860 zvýraznil rozpolcení demokratů. Padesát jižanských delegátů sjezd opustilo ještě před skončením, zbytek nebyl schopen se shodnout na jménech prezidentských kandidátů. Jednání bylo odloženo na červen. V létě se centrem diskuzí stal Baltimore, kde se střetly dvě odlišné koncepce. Část demokratů navrhla jako prezidentského kandidáta Stephena Douglase. Poněvadž šlo čistě o návrh severních demokratů, reagovala jižní základna strany odmítnutím. Douglasovo odmítnutí Lecopmtonské ústavy posloužilo jako dobrý argument obviňující severní část strany ze spolčení se s abolicionisty. Opět tak došlo ke stejné situaci, jako v Charlestonu. Jižní představitelé sjezd strany opustili a nezávisle na severních demokratech zvolili svého vlastního kandidáta. Stal se jím John Cabell Breckinridge, vlivný kentucký politik momentálně zastávající funkci viceprezidenta.²²⁷ Breckinridge zaujímal vůči otroctví obvyklý intelektuální cynismus, podle kterého byl otrok jen prostým majetkem a Kongres by měl zákonem ošetřit otázku vlastnictví v soukromém sektoru. Otroci dle něj byli stejným vlastnictvím, jako jakákoliv jiná koupená věc.²²⁸ V Baltimoru padly i naprosto extrémní názory podporující rozšíření otroctví do všech nových teritorií, požadující kapitulaci severu a obnovení dovozu otroků z afrických břehů.²²⁹

Republikánská strana měla v otázce prezidentské nominace jasno. Jako jediný vhodný kandidát připadal v úvahu Abraham Lincoln, oblíbený illinoiský právník a senátor, který se během dění v Kansasu vyprofiloval na silného lídra Republikánské strany.²³⁰ Sám Lincoln zastával vůči otroctví velmi specifický postoj. Do kontaktu s otroctvím se dostal prvně ve dvaadvaceti letech na trhu v New Orleans. Ihned poté se stal jeho výrazným odpůrcem. Lincoln byl synem truhláře, který se přes prodavače v Salemu dopracoval až na advokáta. Své názory na otroctví měnil několikrát. Ve 40.

²²⁷ FARMER, s. 99.

²²⁸ BROŽ, s. 23.

²²⁹ OPATRŇÝ, s. 97.

²³⁰ GIENAPP, s. 551–554.

letech, v době růstu abolicionistického hnutí prohlásil: „*Jsem přesvědčen, že otroctví spočívá právě tak na nespravedlnosti, jako na zásadách, které jsou nebezpečné obecnému dobru. Přiznávám však, že čistě protitrokářská teorie je také schopna napáchat mnoho zla.*“²³¹ Lincoln považoval otroctví za nemorální, špatné a přičící se slušnému chování. Přesto nepovažoval za vhodné řešení zásah federální vlády do vnitřních chodů jednotlivých států. Na druhé straně otroky považoval za podřazené svým pánům, nevěřil v rovnost lidských „ras“ a to i navzdory tomu, že spoluprovozovatelem jeho první právnické firmy Lincoln & Herndon byl mulat.²³² Mnohem důležitější, než jeho vztah k otroctví je jeho snaha vedoucí k zachování Unie, kterou usilovně začal hájit po schválení nešťastného zákona o Kansasu a Nebrasce a s ním souvisejících událostí. Během růstu popularity Republikánské strany se svou šikovnou rétorikou vypracoval na špičku politického řetězce a v květnu roku 1860 byl na sjezdu Republikánské strany v Chicagu zvolen jako prezidentský kandidát.²³³ Původně se nejslibnějším kandidátem Republikánů jevil newyorský senátor William Henry Seward, ale nakonec dala valná většina přednost Lincolnově snaze o zachování jednoty, před Sewardovou reputací radikálního abolicionisty.²³⁴ Voleb se zúčastnila i narychlo založená Strana ústavní jednoty (*Constitutional Union Party*) snažící se zabránit rostoucí hrozbě desintegrace celého státu. Šlo o politického potomka Americké strany a whigů, který se ale již jen zoufale pokusil pohnout s politicky nezvratnou situací. Jejich kandidátem se stal nepříliš známý tennesseeský kongresman John Bell.²³⁵

Volební kampaně roku 1860 nabídly neobvyklé podívání pro tisk, ale i pro veřejnost. Republikáni pochodovali po večerech ulicemi s loučemi v rukách a opěvovali unikátní směsici nativismu, abolicionismu a unionismu, symbolem Bellových stoupenců se stalo řinčení zvonečků, Douglasovi přívrženci s odkazem na jeho podsaditou malou postavu přijali přezdívku „malých gigantů“ a Breckinridgeovi voliči se nazývali „dobrovolníci národní demokracie“.²³⁶ Hlavními body Lincolnova politického programu byly přísliby vyšších cel, výstavba transkontinentální železnice a 650 m² půdy v západních teritoriích pro každého osadníka. Demokratické straně se stačilo opřít o tradiční stereotypní kritiku všeho, co sever nabídl. Lincoln sám vsázel na podporu

²³¹ OPATRŇÝ, s. 82–89.

²³² FARMER, s. 98.

²³³ OPATRŇÝ, s. 98–99.

²³⁴ GIENAPP, s. 553.

²³⁵ HOLT, s. 215.

²³⁶ OPATRŇÝ, s. 103.

zakladatelské republikánské koncepcí. Otroctví dle něj mělo zůstat ve státech, kde je, avšak nemělo by se šířit dále.²³⁷

Vyjma New Jersey zvítězil Lincoln s 1 866 000 hlasy ve všech severních státech, ve státech jižních nezískal ani jeden hlas.²³⁸ Těsně za předákem Republikánské strany stál se ziskem 1 383 000 hlasů Stephen Douglas, mající největší volební základnu mezi severňany. Pro Lincolna šlo o obrovskou konkurenci, kterou ale nakonec s náskokem téměř půl miliónu hlasů překonal. V jižních státech s 843 000 hlasy dominoval Breckinridge, Bell získal podporu 593 000 voličů a zvítězil v budoucích hraničních státech rozdělené Unie – Virginia, Kentucky a Tennessee.²³⁹ Lincolnovou volbou se s konečnou platností uzavřel složitý politický vývoj Spojených států a byly otevřeny dveře dlouho očekávaného konfliktu.

4.2. Konfederované státy americké

8. listopadu 1860 napsaly jihokarolínské noviny Mercury: „*Čaj byl vysypán přes palubu, revoluce 1860 začala.*“²⁴⁰ Již od 5. listopadu Jižní Karolína počítala se svoláním nového zákonodárného výboru a uvažovala o secesi. Ostatní otrokářské státy se zatím držely stranou. Vznikla otázka, do jaké míry půjde celý problém vyřešit mírovou cestou. Abraham Lincoln sám během voleb slíbil, že nezruší otroctví ve státech, kde již existuje. Také se zdálo logické, že se secesí by přišla válka, která by ekonomiku ohrozila rozhodně mnohem výrazněji, než Lincolnova volba.²⁴¹ Touto dobou se ale jednalo již o víc, než o „pouhé“ otroky. Pro jižní státy se po dlouhých letech „dominance“ karta otočila. Demokraté v Kongresu za dobu své politické nadvlády nikdy proti severňanům nevystupovali, šlo jim jen o zachování jakéhosi politického „statu quo“ založeného na státních právech, avšak přímočarost a příliš jasně projevoování osobních sympatií a antipatií politických vůdců vytvořily obrovskou propast. Doba pokročila a s vítězstvím Republikánů, abolicionistickým hnutím a napětím ve veřejném mínění se jižní státy cítily ohrožené. V průběhu 50. let se rozdíl mezi severními a jižními státy výrazně prohloubily. Nešlo již jen o otázku ekonomickou, kde diferenciace byla více než jasná, ale také o otázku kulturní. Severňané soustředili ve své kultuře pokrok spjatý s protitrokářskou

²³⁷ FARMER, s. 100–101.

²³⁸ Jeho jméno ani nebylo vloženo na volební lístky. In: BROŽ, s. 28.

²³⁹ HOLT, s. 215–217.

²⁴⁰ OPATRŇÝ, s. 109.

²⁴¹ FARMER, s. 102.

kampaní. Abolicionismus byl pro ně přelomem napříč politickým i ideologickým spektrem. Šlo o symbolický vstup do moderního světa, počátek éry lidských práv a emancipace. O začátek nové éry americké republiky. Jižané na druhé straně ztělesňovali „staro-americký kurz“. Rysy jejich kultury se staly plantáže, gentlemani se specifickým přízvukem, větší ekonomická i politická volnost mezi státy a v jisté míře i rasistický flegmatismus. Rozdíly mezi státy Unie byly tak patrné, že otázka secese byla reálná již dlouhou dobu. Jižané se cítili jako „státy ve státě“, jako konglomerát států s jinou tradicí i jinými politickými hodnotami, které však byly severním silně unionistickým sousedům cizí.²⁴² Obávali se, že nový prezident zavede celou sérii represivních opatření vedoucí k zániku jižní tradice. Strach v nich vzbuzovala i možnost černošského zrovnoprávnění, což by od základů změnilo společenské uspořádání a podrylo plantážní hospodářství. Koncepce mstících se otroků se stala specifickým rysem jižního folklóru, ve kterém lze najít i zrod nového slovního spojení označujícího pejorativně Lincolnovu vládu za „černou“ (*Lincoln's Black Republicans*).²⁴³

Jako první o secesi uvažovala Jižní Karolína, která hrozila oddělením se od Unie již ve 30. letech, kdy nesouhlasila s ekonomickým programem whigovské strany.²⁴⁴ Pro otrokářské státy tak nebylo překvapením, že jako první začal politickou atmosférou hýřit jihokarolínský guvernér, William Henry Gist, který již 5. října 1860, čili celý měsíc před uzavřením prezidentských voleb vyzýval ostatní guvernéry k různým krokům. Byl si jistý, že vítězství Abrahama Lincolna je neodvratné a že jih musí patřičně reagovat. Dle jeho názoru šlo o všechno. Rozsáhlou korespondencí s ostatními guvernéry vytvořil Gist komplikovaný, přesto možný algoritmus secese. Alabamský guvernér jej ujistil, že Alabama z Unie vystoupí v případě, že Unii již opustily dva a více států. Georgie v případě Lincolnova vítězství slíbila účast na možné konferenci otrokářských států, mississippijský guvernér John Jones Pettus přislíbil secesi pouze v případě diplomatické podpory zbylých jižních států a Florida Gista ujistila, že se k odpojení přidá okamžitě poté, co tak učiní Jižní Karolína.²⁴⁵

O růst napětí se po volbách zapříčinil vývoj dalších událostí. Jihem se šířila mylná zpráva o tom, že jižanští politici na protest proti prezidentské volbě opouštějí Kongres a proslýchalo se o davech lidí v ulicích volajících po okamžitém odtržení z Unie. Jedinou

²⁴² DEW, s. 10–13.

²⁴³ Tamtéž, s. 80.

²⁴⁴ AYERS, s. 46.

²⁴⁵ BROŽ, s. 29–30.

potvrditelnou zprávou bylo, že o secesi začala živě uvažovat i Georgie a jen do konce roku 1860 začaly politické kroky vedoucí k rozpadu Unie podnikat i státy Florida, Louisiana a Alabama. Federální vláda se snažila v nové zmatečné realitě zorientovat a svolala do Washingtonu celonárodní Kongres, kde zasedali zástupci všech třiatřiceti států Unie. Místo klidné debaty směřující ke kompromisu Kongres zachvátily hádky a neshody, vedoucí k tomu, že 13. prosince zástupci jižních států Kongresu ohlásili, že Unie již není déle schopna zajišťovat jejich bezpečnost a nezávislost.²⁴⁶ Ještě stejný den se sešli ve Washingtonu v domě mississippského kongresmana Reubena Davise a začali vymýšlet alternativní řešení celé situace. V této době již Pettus mobilizoval mississippský novinářský sektor a vysílal do otrokářských států jistý druh politických agentů, kteří měli mapovat situaci, zburcovat obyvatele a připravit půdu pro secesi. Jako první se otežl nová politika chopila Jižní Karolína, kde se 17. prosince 1860 sešel v Charlestonu legislativní výbor, absolutní většinou schválil návrh secese a 20. prosince oznámila Jižní Karolína svůj odchod z Unie. V tentýž den Jižní Karolíně vyslovily podporu Alabama a Mississippi, tvrdíc, že brzy budou následovat jihokarolínského příkladu.²⁴⁷ „*Otroctví je náš král, je to naše pravda, naše boží právo.*“ Prohlásil po secesi budoucí virginský senátor Konfederovaných států amerických, William Ballard Preston.²⁴⁸

Jižní státy se začaly skrze referenda ptát na názor samotných prostých obyvatel. Většinou šlo o velmi těsné výsledky, ale převažovala touha po secesi. Otrokáři spjatí se severními státy obchodní spoluprací se secesí nesouhlasili, otrokáři závislí čistě na produkci svých plantáží pro secesi hlasovali nejvíce. Otázka obchodu se odrazila i ve městech. Centra lodního obchodu, či přístavní města ležící podél toku Mississippi odpojení se od Unie odsuzovala, ve městech ležících ve vnitrozemí byla naopak podpora secese výrazně silnější.²⁴⁹ Secesionisté se sice odvolávali na státní práva, útlak Republikánů apod., avšak neprůstředným argumentem opět bylo jen otroctví. Ve všech odpojených státech otroci tvořili průměrně 47 % populace a existence otrokářské instituce byla prezentována jako jediná možná záchrana před ekonomickou katastrofou.²⁵⁰ Přesto například v Georgii vyhráli secesionisté pouze o 2500 hlasů (44 152 hlasů pro secesi, 41 632 proti), v Louisianě byl rozdíl pouhých 1500 hlasů.²⁵¹ Specifická situace nastala

²⁴⁶ OPATRŇY, s. 108–110.

²⁴⁷ DEW, s. 22–28.

²⁴⁸ JOYNER, Charles, *The Flag Controversy and the causes of the Civil War. A Statement by Historians*. In: Callaloo 24, 2001, s. 196.

²⁴⁹ AYERS, s. 127.

²⁵⁰ FREEHLIN, s. 137.

²⁵¹ OPATRŇY, s. 111.

v Texasu, kde se guvernér Samuel Houston vyslovil k zachování Unie, čímž se však rozcházel s veřejným míněním. Jistou komplikací byla i Houstonova pověst nekompromisního a občas příliš spontánně jednajícího vojáka, která vzbuzovala v lidech obavy. Této skutečnosti si byl vědom i sám Lincoln, který Houstonovi dokonce nabídl vojenskou podporu pro zachování Unie. Nakonec však i sám guvernér musel ustoupit lidovému shromáždění, které se konalo první den v únoru a secesi schválilo.²⁵²

Po ujištění se ze strany veřejného mínění, svolala jižní politická špička svůj vlastní „celonárodní“ kongres, který se měl uskutečnit 4. února 1861 v Montgomery.²⁵³ Během zimy 1860/61 události nabraly velmi rychlého spádu. Jihokarolínský generální prokurátor, Isaac Hayne, zahájil obrovskou kampaň. Vybavil několik lidí kopií tzv. Nařízení o secesi (*Ordinance of Secession*), kterým Jižní Karolína oficiálně deklarovala své odpojení do Unie, a vyslal je do ostatních států. Karolínský dokument měl posloužit jako vzor dalších secesních nařízení a urychlit celý proces odpojení se od Unie.²⁵⁴ 9. ledna 1861 s poměrem 85 ku 15 hlasů schválilo secesi mississippské shromáždění, 10. ledna následovala Florida (62 ku 7 hlasům), 11. ledna Alabama (61 hlasů proti 39), 19. ledna vystoupila Georgia (208 hlasů proti 89), 26. ledna Louisiana (133 ku 17 hlasů) a 1. února s menším zpožděním vystoupil Texas, kde se pro secesi vyslovilo 166 ze 174 členů shromáždění.²⁵⁵

Již od prosince vyvíjela Jižní Karolína diplomatické úsilí vedoucí k vytvoření nového státního útvaru, který měl zabránit diplomatické izolaci secesionistů. Opět se projevila jižanská pospolitost, ostatně otázka secese byla natolik vážným tématem, že v úvahu ani nepřípadala jiná možnost. 7. února přijalo sedm odtržených států v Montgomery prozatímní ústavu Konfederovaných států amerických a 9. února nominovalo do čela nového státního útvaru Jeffersona Davise, veterána válek s Mexikem a proslaveného zastávce otroctví.²⁵⁶ Jeho žena, Varina Howellová, jej popsala jako „pozoruhodného muže s nevyzpytatelnou povahou, přesto s tak sladkým hlasem a schopností přesvědčit každého, aby s ním souhlasil.“²⁵⁷ Samotný Davisonův inaugurační proslov pak nejlépe vystihl celou situaci: „*Chceme mír, ale budeme bránit svoji nezávislost,*“ pronesl, „*Secese není revolucí, jen jsme si sami začali vládnout. Jestliže*

²⁵² STAMPP, s. 275–276.

²⁵³ Tamtéž, s. 134–136.

²⁵⁴ DEW, s. 37.

²⁵⁵ FARMER, s. 104.

²⁵⁶ OPATRŇÝ, s. 111–113.

²⁵⁷ EGNAL, s. 45.

*nám ale bude vnucena válka, jsme připraveni s nepřítelem bojovat.*²⁵⁸ 19. února byl Davis po své inauguraci oficiálně dosazen do prezidentského úřadu a Konfederované státy americké se staly realitou. Svou politickou ideologií se prezentovaly jako státy postavené na otrokářské tradici. Šlo o instituci, která Konfederaci vybudovala v celé její konečné podobě, ovlivnila její veřejné myšlení, ekonomické zájmy i politickou orientaci a Davis přislíbil tuto tradici zachovat.²⁵⁹ Důležitou položkou Davisových prvních politických kroků byla volba ministerského kabinetu. Vzhledem k závažnosti politické scény, byly nejdůležitějšími posty ministerstvo zahraničí a ministerstvo války. První post byl obsazen Robertem Toombsem, po Davisovi druhým kandidátem na post konfедераčního prezidenta. Křeslo ministra války bylo svěřeno Leroyovi Popovi Walkerovi, alabamskému právníkovi, který však úřad nedokázal udržet ani jeden rok. Šlo o velmi problematickou funkci závislou později na vývoji války, proto se v jejím čele během každého roku konfliktu vyskytl jiný politik.²⁶⁰ Viceprezidentem se stal Alexander Hamilton Stephens, georgijský politik, který se nějak netajil svou kritikou vůči Davisovi. Byl však také jedním z prvotřídních kritiků Unie a mimo jiné proslaveným zastáncem otroctví, které spojoval s celonárodními zájmy. Neobával se ani otevřeně dávat najevo svůj rasismus, který byl tvrdě nenávislný a černošské otroky ponižoval na nejnižší formu majetku.²⁶¹

Co se týče rozdílů ve státní formě, tak Konfederace byla z mezinárodního hlediska jakýmsi volným sdružením suverénních států, které pojila stejná tradice a ekonomika. Konfедераční státy měly společného soupeře, proti kterému se spojily, aniž by byla porušena individuální svrchovanost. Společně stvořily „nový jih“, který viděly jako jediné možné řešení.²⁶² Ke spolupráci je zavazovala mezinárodní smlouva ztělesněná konfедераčním kongresem. Na rozdíl od Unie měly členské vlády Konfederace vyšší moc, rozhodovaly *de facto* samostatně o chodu svého státu, přičemž půda Kongresu sloužila jako jakási forma mezinárodní konference, na které měly být faktické kroky vlád schvalovány i *de iure*. Samotná ústava Konfедераovaných států amerických se pak lišila od původní federální ústavy jen v detailech. Krom nutných kosmetických úprav ústava odkazovala na boží náklonost. V určitém smyslu přijala abolicionistickou kritiku

²⁵⁸ OPATRŇY, s. 116.

²⁵⁹ JOYNER, s. 196–197.

²⁶⁰ JOHNSON, Ludwell, *Fort Sumter and Confederate Diplomacy*. In: *The Journal of Southern History* 26, 1960, s. 444–445.

²⁶¹ JOYNER, s. 197.

²⁶² AYERS, s. 150.

otrokářství, obrátila ji a místo zločinu proti bohu ji začala prezentovat jako boží poslání. Co se týče organizační struktury, tak první kongres Konfederovaných států byl jednokomorový, nebyl zmocněn udělovat dotace, ani uvalovat daně na import. Víceméně zde můžeme vidět původní demokratickou hospodářskou koncepci spočívající v nezasahování vlády do vnitřního chodu jednotlivých států, kterou začal jako první v prezidentském úřadě prosazovat již Andrew Jackson. Zajímavou položkou Konfедераční ústavy byl článek o dovozu otroků, který byl i navzdory charakteru Konfederovaných států zakázán, avšak ústavně bylo pevně ukotveno, že nesmí být přijat zákon, který by zakazoval otroka vlastnit. Mocí výkonnou pak disponoval prezident, který mohl být zvolen na šestileté období, přičemž jeho úřad mohl být vícekrát prodloužen. Disponoval plným právem sestavit ministerský kabinet, současně však mohl kdykoliv podle vůle ministra odvolat.²⁶³ Ústava samotná obsahovala i slovo otrok, kterému se ústava severních států vyhýbala.²⁶⁴

Během vytváření Konfederace mířil Lincoln do Washingtonu převzít svůj nový úřad. 18. února se ve vlaku dozvěděl o rozpadu Unie. Zpráva o jižanské secesi jej zastihla nepřipraveného, přesto nebyl překvapen. Během cesty plánoval sestavení budoucího státního kabinetu, své první politické kroky a možnost zachování Unie. To poslední se již ale zdálo nemyslitelné, musel tak začít kalkulovat s novým plánem – jak udržet mír? Zprvu dal na radu Williama Sewarda, svého budoucího ministra zahraničí, a začal diplomaticky jednat se státy, které byly otrokářské, ale Konfederaci zatím nepodpořily.²⁶⁵ Jmenovitě s Virginií, Severní Karolínou, Arkansasem a Tennessee.²⁶⁶ 4. března 1861 Abraham Lincoln během svého inauguračního projevu apeloval na zachování míru. Netoužil po krveprolití a z tohoto důvodu přislíbil, že se severní státy nebudou angažovat do vnitřního chodu Konfederace, dokonce potvrdil platnost zákona o uprchlých otrocích. Toužil po spolupráci a po opětovném obnovení přátelství mezi všemi částmi federace. Nechal se sice slyšet, že secese byla nelegální záležitostí, která znehodnotila právní výsledek voleb, ale na druhé straně se dovolával vyvarování se použití hrubé síly. Krize vznikla následkem politických kroků a neshod, politickými kroky a spoluprací měla být vyřešena.²⁶⁷ O mírové vyřešení situace se pokoušela i Konfederace a ještě den před

²⁶³ TUCKER, Henry, *The Treaty-Making Power under the Constitution of the Confederate States of America*. In: *Virginia Law Review* 1, 1917, s. 596–603.

²⁶⁴ AYERS, s. 120–121.

²⁶⁵ STAMPP, s. 173.

²⁶⁶ DEW, s. 5.

²⁶⁷ STAMPP, s. 178–182.

Lincolnovou inaugurací navštívil Bílý dům Martin Jenkins Crawford, jižanský politik, kterého Davis pověřil diplomatickým jednáním s unijním prezidentem. Buchanan svůj poslední den ve funkci prezidenta zakončil svou typickou politikou neintervence. Crawfordovu diplomatickou misi ignoroval a doporučil mu, aby se vrátil zpět za hranice Konfederace.²⁶⁸

Lincolnově smírnému řešení ale rychle odtikával čas. Pár dnů po inauguraci si u něj vyžádal slyšení ministr války, Joseph Holt, který již několik týdnů řešil velmi problematickou skutečnost, která se stane rozbuškou války. Pevnost Fort Sumter, kde se nacházela touto dobou federální vojska. Byla však obklíčena jihokarolínskou armádou, která již od prosince 1860 požadovala vyklizení pevnosti. Velitel pevnosti, major Robert Anderson, zase žádal o posily.²⁶⁹

4.3. Fort Sumter

Během prezidentských voleb na podzim roku 1860 se major Robert Anderson se svými jednotkami ocitl v jihokarolínské pevnosti Fort Moultrie. Když počátkem listopadu začala atmosféra houstnout, začal se Anderson obávat o svou pozici. Fort Moultrie byla napůl zchátralá, trpěla nedostatkem zásob a Anderson považoval počet svých jednotek za nedostatečný. Svou žádost o zlepšení situace nasměroval přímo do míst nejvyšších. Buchanan však nechtěl riskovat rozkol s demokracií, netoužil být mužem, který rozpojí Unii a tak případ stále odkládal. Stejný postoj zaujal i Buchananův ministr války, John Buchanan Floyd, který mimo ministerské křeslo zastával i post virginského guvernéra. Po jihokarolínské secesi Floyd své angažmá v oblasti snížil na minimum. Celou situaci řešil pouze poučkami. Vyzval Andersona, aby zůstal ve Fort Moultrie a nepodnikal žádné akce.

V prosinci do případu zasáhl velící generál armády Spojených států amerických, Winfield Scott, který Andersonovi doporučil přesunutí všech jednotek do lépe situované pevnosti Fort Sumter. 26. prosince 1860 Fort Moultrie opustil poslední Andersenův voják.²⁷⁰ Již den poté začali jihokarolínské oddíly s obsazováním federály opuštěných pozic a požadovat vyklizení Fort Sumteru. Andersen odmítl. Jeho krok se na severu setkal s pozitivní odezvou, jižanská společnost však byla pobouřená. Začalo hromadné vyzývání

²⁶⁸ JOHNSON, s. 448.

²⁶⁹ Tamtéž s. 442.

²⁷⁰ DEW, s. 44.

ke kapitulaci všem federálním jednotkám v jižních státech. Po této skutečnosti Floyd rezignoval na post ministra války, Scott se však rezignovat nerozhodl.²⁷¹ Za Andersena se postavil a rozhodl se vyhovět jeho žádosti o zaslání posil. Když se parník s vojáky 9. ledna 1861 přiblížil k Charlestonu, odpověděla jihokarolínská vojska palbou. Loď se tak vrátila zpět.²⁷²

Anderson byl reakcí Charlestonu vystrašen. Docházelo mu, že občanská válka je na spadnutí a jakýkoliv jeho krok může vést k začátku konfliktu. 28. února 1861 se navzdory obavám rozhodl v reakci na vznik Konfederace požádat o posily podruhé. Nyní již nešlo o to, zdali Anderson pevnost ubrání či nikoliv, ale zdali zůstane v rukou Unie, nebo bude předána Konfederaci. 15. března se Lincoln rozhodl naplnit obsah svého inauguračního proslovu a nechal se slyšet, že pevnost by měla být vyklizena. Do popředí se ale dostala radikální část Republikánské strany, která prezidentovo smírné řešení přehlasovala. 29. března Lincoln schválil posílení Andersonových jednotek.²⁷³

Aby nedošlo k vyhocení situace, měly být Andersonovi dodány jen zásoby potřebné k užití vojáků. Lincoln počátkem dubna o svém rozhodnutí informoval karolínského guvernéra Francise Wilkinsona Pickense a požádal jej o umožnění přístupu k pevnosti. Pickens obratem informoval o situaci Davise. 9. dubna montgomerská vláda rozhodla o útoku na pevnost.²⁷⁴ Útok měl vést generál konfедераční armády, Pierre Gustav Toutant Beauregard. Anderson se nakonec přiklonil ke kapitulaci, a ačkoliv Beauregardovi přislíbil vyklizení pevnosti do 15. dubna, již časně zrána 12. dubna 1861 zazněly nad pevností první výstřely.²⁷⁵

Incident u Fort Sumter si nevyžádal ani jeden lidský život, přesto se stal velmi důležitým symbolem. 13. dubna 1861 unionistická vojska pevnost vyklidila. Lincoln stále doufal ve smírné řešení, ale ještě do léta se Konfederace rozšířila o Virginii, Arkansas, Severní Karolínu a Tennessee, které si „bitvu“ o Fort Sumter vyložily jako první porážku severu.²⁷⁶ Lincoln poté povolal do vojenské služby 75 000 mužů, které pověřil potlačením „rebelie“ a začal s blokadou jižních přístavů. To Konfederované státy americké pochopily jako deklaraci války.²⁷⁷

²⁷¹ STAMPP, s. 71–75.

²⁷² JOHNSON, s. 442.

²⁷³ STAMPP, s. 275–277.

²⁷⁴ JOHNSON, s. 464–466.

²⁷⁵ STAMPP, s. 288.

²⁷⁶ DEW, s. 5.

²⁷⁷ STAMPP, s. 288.

Závěr

Příčiny americké občanské války leží v komplikovaném vývoji americké politické, ale i kulturní a ekonomické scény v první polovině 19. století. Fort Sumter a zrod Konfederovaných států amerických pak lze považovat za vyvrcholení dlouho napnutých vztahů a rozbušku války, nikoliv však za její příčinu. Kulturní myšlenky abolicionismu, místy až radikální výzvy médií, soupeření mezi politickými uskupeními, téměř antagonistické vztahy mezi severem a jihem a hlavně obrovská nejistota a strach o zachování rozdílných státních práv ve federativních částech Spojených států vytvořily hlubokou propast, kterou Spojené státy nakonec nebyly schopné překonat jiným způsobem, než válečným konfliktem.

Jednotlivé části Spojených států se ubíraly cestami determinovanými jejich individuálními zájmy, které byly odlišné již od dob kolonizace. Jižní státy se inspirovaly Královstvím Velké Británie, přičemž přijaly jeho aristokratické společenské uspořádání a ještě za koloniální správy se začaly orientovat na plantážní hospodářství, což bylo logickou ekonomickou reakcí na klimatické podmínky, které byly s otrokářským modelem kompatibilní. Státy severní na druhou stranu tvořily elementární platformu zámořského obchodu, která byla po vyhrané válce za nezávislost rozšířena o manufakturní sektor a začala se pomalu seznamovat s industrializací a urbanizací.

Obecně přijímaným faktem je, že za občanskou válkou stála primárně existence otroctví. Logičtější je přijmout argument, že otroctví stálo u zrodu všech vývojových komplikací Spojených států. Stalo se symbolem jižních států, který se posléze prosadil jako politická zbraň, ale i jako důvod k secesi. Otroctví stejně jako abolicionismus posloužily jako řečnický, volební, ale i žurnalistický prostředek ke kritice jedné strany, či k obhajobě strany druhé. Prvotním spouštěčem těchto okolností bylo ovládnutí mississippského toku, které výrazně zdůraznilo rozdíly mezi odlišným vývojem severní a jižní části Spojených států. Státy severní využívaly evropských migrantů, přírodního bohatství a agrikulturního hospodářství, což byla strategie vedoucí k vytvoření silné a soběstačné domácí ekonomiky. Jižní státy na druhé straně byly závislé na produkci bavlny, přičemž profit se přímou úměrou opíral o co nejmírnější celní politiku. Otázka cel byla prvním vážnějším střetem. Zde do vývoje výrazně zasáhl i faktor politický, poněvadž následkem rozpadu Jeffersonovy Republikánské strany došlo k vytvoření dvou nových politických těles a to Strany Whigů a Demokratické strany, které pak obě hájily primárně svou ekonomickou koncepci. Whigové toužili po větším protekcionalismu

domácí trhu, zatímco demokraté se snažili srazit výši cel na co nejpříjemnější minimum. Došlo tak k první polarizaci politické scény, kterou výrazně prohloubila expanze na západ. Nová teritoria se stala předmětem soupeření, hospodářská orientace nových států by totiž výrazně ovlivnila i jejich orientaci politickou, kde hlavní bariéra spočívala v zastupitelském systému amerického Kongresu, kde se jak sever, tak jih snažily prosadit své odlišné zájmy. Jako důkaz soupeření posloužila právě podpora oblasti Velkých jezer, kterou demokraté zablokovali. Obchodní špička severoamerických států se však spojila s finanční silou zainteresovaných politiků a svou spoluprací zajistila oblasti hospodářskou prosperitu i navzdory vůli Demokratické strany. To vedlo k první závažnější porážce demokratů, načež se jižní státy začaly více soustředit samy do sebe a přijaly první kroky směřující k definitivnímu odloučení se od severních států.

Z uvedených skutečností vyplývá, že největší zkouškou pak pro americkou demokracii byla léta 1846–1850, kdy docházelo k debatám o charakteru nových západních teritorií, konkrétně Kalifornie, Nového Mexika a Utahu. Nejlépe dobu vystihuje výrok missourského lékaře Jamese Wisharta, který roku 1848 prohlásil: „*Již neexistují whigové a demokraté. Existuje pouze sever a jih. Otrockví a volná půda se nyní stanou tvůrci politických stran.*“²⁷⁸ K rozporům došlo jak ve Straně Whigů, tak i v Demokratické straně, přičemž důvodem byla právě reakce na postoj federální vlády vůči ekonomice Velkých jezer. Severní politici cítili ohrožení svých ekonomických zájmů, ale i státních práv. Demokratické kroky posilující na vnitřní scéně primárně jižní zájmy byly z politického hlediska jen reakcí na politickou porážku, avšak severní politici si je vysvětlovali jako potenciální předstupeň demokratické dominance a tím tedy i možnou likvidaci státních práv, spočívajících na severu především v upřednostňování svobodného principu, namísto otrokářského systému. Nejdůležitějšími výsledky kompromisu roku 1850 bylo připojení Kalifornie jakožto svobodného státu a umožnění teritoriím Nového Mexika a Utahu zvolit si svou ekonomickou orientaci na základě populární koncepce suverenity lidu. Kompromis roku 1850 tak byl poslední událostí, která skončila pro obě dvě strany uspokojující dohodou. V 50. letech již situace razantně přešla do nezvratného tempa.

Zde již jde právě vidět i vliv abolicionistického hnutí, které mělo kořeny v náboženských kruzích kritizujících nemorální rys otrokářství. Prvotně se šířilo v podobě menších skupin sdružujících k sobě aktivisty bojující za lepší postavení otroka ve

²⁷⁸ EGNAL, s. 207.

společnosti a kritizující ostré zacházení plantážníků se svou hlavní pracovní jednotkou. Nepřehlédnutelnou skutečností však je, že jižanský otrok pro svého majitele velmi cennou „komoditou“ a k použití hrubé síly docházelo jen v omezených případech. Abolicionismus nabral na významu až ve 30. letech, kdy se s ním začíná identifikovat část novinářského sektoru a používat jeho myšlenky k propagandistickým účelům. Dochází též k etablování prvních abolicionistických organizací, které začnou reálně ohýbat smýšlení politických stran. Během 40. let vznikne Strana svobodné půdy a Liberální strana, které již abolicionistické myšlenky přímo implikují do svého politického programu. Slepou uličkou se pro ně ukázala být podpora ze strany veřejnosti, která byla krajně rasistická ve všech koutech Spojených států. Když se tak v 50. letech začala následkem ideologických rozporů rozpadat Strana Whigů, vzniklo na severu politické vakuum, které ani jedna z nových stran nedokázala zaplnit. K výraznému posunu na cestě k válce dochází v roce 1854, když je zrušen Missourský kompromis a je nahrazen zákonem o Kansasu a Nebrasce, který povolil osadníkům jmenovaných teritorií volbu o charakteru státu na základě suverenity lidu. Důsledkem zákona byla krize v Demokratické straně a definitivní pád whigů, přičemž odpadlíci obou dvou stran se začali přesouvat do nového politického tělesa a to do strany Republikánské.

Republikánská strana samotná vznikla ještě roku 1854, přičemž již roku 1857 byla druhou nejsilnější stranou ve státě. K jejímu úspěchu vedla skutečnost, že byla jakýmsi azylem pro ostatní rozpadající se strany. Její členská základna byla kombinací whigů, demokratů, Liberálů, ale i bývalých členů Svobodné půdy a později i odpadlíků Americké strany. Republikáni se dokázali zdatně orientovat ve své době a k posílení své pozice používali největší kontroverzi 50. let, kterou překvapivě nebylo otroctví, ale obrovská imigrační vlna irských katolíků. Americká veřejnost byla zasažena silnou vlnou xenofobie, která dokonce načas zatlačila do pozadí samotný rasismus. Díky kulturnímu úspěchu abolicionismu, jmenovitě díky proslavenému románu *Chaloupka strýčka Toma*, však došlo i k obživení rasistické otázky. Pro pochopení republikánského úspěchu je opět třeba kalkulovat s politickým soupeřením, které výrazně ovlivnilo volební preference. Republikáni vystupovali proti Irům, s tím souvisel i jejich negativní postoj vůči katolické církvi a podpora myšlenky prohibice. Současně se stavěli i na stranu abolicionistů, jejichž myšlenky převzali po svém. Místo po úplném zrušení otroctví volali pouze po jeho omezení na státy, ve kterých již bylo zavedeno. Demokraté na druhé straně podporovali irskou menšinu a hájili své tradiční paradigma spočívající v ochraně jižních států.

Důležitým determinantem jejich soupeření se stal Kansas, kde následkem zákona o Kansasu a Nebrasce došlo k občanské válce mezi zástupci otrokářů a jejich oponenty. Šlo o velmi krvavou událost, která trvala od roku 1854 až do roku 1861, přičemž velmi drasticky si v oblasti počínali hlavně otrokáři, kteří se nezdráhali zlepšit situaci ve svůj prospěch i použitím hrubé síly, či porušováním ústavního práva. Tato skutečnost silně podryla popularitu Demokratické strany v severních státech, nejkritičtěji se podepsala na Demokratické straně samotné. Kansas vedl k rozporu vně strany, přičemž krize vyvrcholila prezidentskými volbami v roce 1860. Odlišné demokratické bloky navrhly nezávisle na sobě celkem tři prezidentské kandidáty, což výrazně domohlo k vítězství republikána Abrahama Lincolna. Jeho volba již byla jen smutnou dohrou předchozích událostí. V reakci na Lincolnovu volbu začaly v zimě 1860–1861 otrokářské státy vystupovat z Unie a spojovat se do nového státního útvaru známého jako Konfederované státy americké.

Obě dvě strany si následně kladly otázku, zdali bude možné konflikt vyřešit mírovou cestou. Jak Abraham Lincoln, tak i Jefferson Davis během svého inauguračního proslovu vyslovili ochotu k zachování dobrých vztahů. To však po letech komplikovaného a naprosto odlišného vývoje ale pravděpodobně nebylo vůbec realizovatelné. Sám Davis byl ochoten bránit suverenitu jižních států i vojenskou silou, Lincoln se v tomto ohledu až do posledního okamžiku zdráhal. Heterogenost Republikánské strany, která při jejím zrodu hrála významnou roli, významně zasáhla i do otevření samotné občanské války. Lincoln dával na rady svých ministrů, z nichž mnozí byli příznivci válečného střetnutí. Prezidentova smírná vůle povolila poprvé a naposledy v dubnu roku 1861, když schválil posílení federálních jednotek ve Fort Sumter. Jednalo se o osudové rozhodnutí, které vedlo k prvním výstřelům americké občanské války. Konfедераční síly pevnost získaly do svých rukou, přičemž v tento okamžik již válka byla nevyhnutelná. V létě začaly první vojenské operace.

Bibliografie

AYERS, Edward, *What Caused the Civil War. Reflections on the South and Southern History*, New York 2005

BROOKS, Philip Coolidge, CALLEJA, Felix, *Pichardo's Treatise and the Adams-Onís Treaty*. In: *The Hispanic American Historical Review* 15, 1935, s. 94–99.

BROŽ, Ivan, *Hvězdy proti hvězdám. Americká občanská válka 1861–1865*, Praha 2009.

BROWN, Richard, *The Missouri Crisis, Slavery, and the Politics of Jacksonianism*. In: *The South Atlantic Quarterly* 65, 1966, s. 55–72.

BLIGHT, David, *They Knew What Time It Was. African-American and the coming of the Civil War*. In: BORITT, Gabor (ed.), *Why the Civil War Came*, New York 1996, s. 51–78.

DEW, Charles, *Apostles of Disunion. Southern Secession Commissioners and the Causes of the Civil War*, Charlottesville 2016.

EAST, Robert, *The Business Entrepreneur in a Changing Colonial Economy 1763–1795*. In: *The Journal of Economic History* 6, 1946, s. 16–27.

EGNAL, Marc, *Clash of Extremes. The Economic Origins of the Civil War*, New York 2009.

FARMER, Alan, *United States Civil War. Causes, course and effects 1840–1871*, London 2018.

FRYMER, Paul, *Building an American Empire. Territorial Expansion in the Antebellum Era*. In: *UC Irvine Law Review* 913, 2011, s. 913–954.

FREEHLIN, William, *The Divided South. Democracy's Limitation and the Causes of the Peculiarly North American Civil War*. In: BORITT, Gabor (ed.), *Why the Civil War Came*, New York 1996, s. 125–176.

GIENAPP, William, *Nativism and the Creation of a Republican Majority in the North before the Civil War*. In: *The Journal of American History* 72, 1985, s. 529–559.

GOODRICH, Thomas, *War to the Knife. Bleeding Kansas 1854–1861*, Lincoln 2004.

HOLT, Michael, *The Political Crisis of the 1850's*, New York 1978.

MATTHEWS, Glenna, *Little Women Who Helped Make This Great War*. In: BORITT, Gabor (ed.), *Why the Civil War Came*, New York 1996, s. 31–50.

Missouri Compromise. In: *The William and Mary Quarterly* 10, 1901, s. 5–24.

JEIER, Thomas, *Divoký západ. Průkopnická doba Ameriky*, Praha 2015.

JOHNSON, Ludwell, *Fort Sumter and Confederate Diplomacy*. In: *The Journal of Southern History* 26, 1960, s. 441–477.

JOYNER, Charles, *The Flag Controversy and the causes of the Civil War. A Statement by Historians*. In: *Callaloo* 24, 2001, s. 196–198.

OPATRŇÝ, Josef, *Válka severu proti jihu*, Praha 2017.

PERKAL, Leon, *American Abolition Society. A Viable Alternative to the Republican Party?* In: *The Journal of Negro History* 65, 1980, s. 57–71.

STAMPP, Kenneth, *And The War Came. The North and the Secession Crisis 1860–1861*, Chicago 1950.

TUCKER, Henry, *The Treaty-Making Power under the Constitution of the Confederate States of America*. In: *Virginia Law Review* 1, 1917, s. 596–603.

WESLEY, Charles, *The Participation of Negroes in Anti-Slavery Political Parties*. In: *The Journal of Negro History* 29, 1944, s. 32–74.

WHAPLES, Robert, *Where Is The Consensus Among American Economic Historians? The Results of a Survey on Forty Propositions*. In: *The Journal of Economic History* 55, 1995, s. 139–154.

Resumé

The aim of this bachelor's thesis is to analyze the origins of the American Civil War. The work seeks to summarize development of the United States of America since the end of the American War of Independence. Following the development, work is mainly focusing on political and economic background. For understanding reasons of the war, it is really important to have several factors in mind – most of the importance primary consist on economic development, westward expansion and political reactions to these events.

First gulf between northern and southern part of the United States was created already during the colonization era when southern states duplicated economical and aristocratic pattern of Great Britain. They started with slavery establishment, institution that was more than important for southern economy and, minding the climate conditions, more than necessary. Northern states, on the other hand, were much more depending on the international trade, mainly with Great Britain. After the war of the independence was won and the new republic was created, differences between north and south became more obvious. Same differences were significantly emphasized due to the new economic policies in years 1820–1830, when Mississippi river was economically surmounted. One of the political consequences was also creation of new political parties, specifically Whig Party and Democratic Party. The rivalry between these two subjects led to the deepening of the gulf, which was most distinctive in 1850.

The upcoming political crisis led to the slow destruction of Whig Party and simultaneously to the creation of the Republican Party. New important determinants of the era were also abolitionism and migration, which started to shift new course of American society. Attitudes of political parties led, together with combination of rivalry, to the dominance of Republican Party. This domination was confirmed by the Kansas-Nebraska Act, which caused specifically drastic and brutal civil war in Kansas territory. This event known as the Bleeding Kansas also led to the crisis inside the Democratic Party, which turned out to be the defeated one, as presidential elections of 1860 had showed. Abraham Lincoln became the first republican president, because of which the civil war was inevitable. Creation of the Confederate States of America and the attack on Fort Sumter were just the sad end of complicated political development.